

За повече информация свържете се със
Световна организация по интелектуална собственост

Адрес:
34, chemin des Colombettes
P.O. Box 18
CH-1211 Geneva 20
Switzerland

Телефон:
+41 22 338 91 11

Факс:
+41 22 733 54 28

e-mail:
wipo.mail@wipo.int

или координационния офис в Ню Йорк:

Адрес:
2, United Nations Plaza
Suite 2525
New York, N.Y. 10017
United States of America

Телефон:
+1 212 963 6813

Факс:
+1 212 963 4801

e-mail:
wipo@un.org

посетете уеб страницата на:
www.wipo.int

и поръчайте електронна книга на:
www.wipo.int/ebookshop

или SME отдела на:

Адрес:
34, chemin des Colombettes
P.O. Box 18
CH-1211 Geneva 20
Switzerland

Факс:
+41 22 338 87 60

e-mail:
sme@wipo.int

уеб страница:
www.wipo.int/sme

Креативно Изразяване

Въведение в авторското и
сродните права за малки и
средни предприятия

Предговор

Това е четвъртата книга от поредицата „Интелектуалната собственост в бизнеса“. Тя представлява въведение в авторското право и сродните му права и е предназначена за мениджърите на предприятия и предприемачите. Обяснява на достъпен език главно онези аспекти и практики от авторското право, които могат да окажат влияние върху бизнес-стратегията на предприятието.

По традиция, предприятията, занимаващи се с отпечатване, публикуване, създаване на музикални и аудиовизуални продукти (филми и телевизионни програми); реклама, комуникация и маркетинг; художествени занаяти, представяне на изложби или публично изпълнение; мода и дизайн; радио и телевизионни предавания зависят в голяма степен от авторските и сродните на тях права. През последните няколко десетилетия софтуера, мултимедията и всъщност всички отрасли с дигитално съдържание, независимо дали са предавани чрез интернет или не, също се опират на авторскоправната закрила, особено след революционното навлизане на дигиталните програми за развлечения и онлайн маркетинга. Като резултат от това, естествено е, собствениците на тези предприятия и служителите в повечето сфери на бизнеса да създават или използват материали, защитени с авторско или сродни на него права.

Това ръководство цели да помогне предимно на малките и средни предприятия (SMEs) да:

- разберат как да защитят продуктите, които създават и какви права имат върху тях;
- извлекат максимална полза от техните авторски и/или сродни на тях права;
- избегнат нарушаване на чужди авторски или сродни права.

Национални издания на това ръководство могат да бъдат разработени в сътрудничество с националните институти и местни партньори, които могат да се свържат със СОИС за, да им бъде предоставено копие от ръководството за изработване на съответните национални издания.

Камил Иридис,
Генерален директор, СОИС

Съдържание

	стр.
1. Авторски и сродни права	3
2. Обхват и времетраене на авторско-правната закрилата	8
3. Закрила на оригинални произведения	24
4. Притежаване на авторски права	31
5. Полза от притежаването на авторските и сродните права	35
6. Използване на произведения, принадлежащи на трети лица	44
7. Упражняване на авторските права	52

1. Авторски и сродни права

Какво представлява авторското право?

Авторското право предоставя на авторите, композиторите, създателите на компютърни програми, дизайнерите на уебсайтове и други създатели правна закрила на техните литературни, артистични, драматургични и друг вид творби, които обикновено се означават като произведения.

Законът за авторското право закриля широк кръг от оригинални творби, като – книги, списания, вестници, музика, картини, фотографии, скулптури, архитектурни произведения, филми, компютърни програми, видео игри и оригинални бази данни (за по-пълнен списък, виж стр. 8).

Законът за авторското право предоставя на автора или съзателя на произведението разнообразен **сноп от изключителни права** върху творбата му за доста дълъг период от време. Тези права позволяват на автора да **контролира икономическата употреба** на произведението си по няколко различни начина и да получи заплащане за това. Законът за авторското право, също така, обезпечава и редица „**неимуществени права**“, които наред с останалите права защитават интегритета и репутацията на автора.

Авторското право и бизнеса

В повечето компании, някои аспекти от техния бизнес са защитени с авторско право. Примерите за това са: компютърни програми или софтуерни продукти; съдържанието в уебсайтовете; продуктови каталози; информационни бюлетени; брошури с инструкции или наръчници за работа с машини или потребителски продукти; наръчници за употреба, поправка или поддръжка на различни видове оборудване; художествено оформление и текст върху литературни продукти, етикети и опаковки; рекламни и маркетингови материали на хартия, билбордове, уебсайтове и др. В повечето страни, авторското право се разпростира и върху скици, чертежи и дизайни на фабрични продукти.

Какво представляват сродните права?

“Сродните права” се отнасят към категорията права, предоставени на артистите-изпълнители, продуцентите на звукозаписи и радио-телевизионните организации. В някои страни като САЩ и Великобритания, тези права са обединени в едно понятие – **copyright /авторско право/**, докато други страни, като Германия и Франция, защитават тези права като отделна категория “**neighbouring rights**” /сродни права/.

Ръководствата за поддръжка и презентациите се закрилят като авторски права.

Съществуват три вида сродни права:

- Права на артистите-изпълнители (т.е. актьори, музиканти) върху техните изпълнения. Те включват изпълнение на живо на вече съществуваща артистична, драматургична или музикална творба, или рецитиране, или прочитане на глас на съществуваща литературна творба. Представената творба не е необходимо да бъде предварително материализирана под каквато и да е форма и може да бъде предоставена за обществено ползване или защитена с авторско право. Представянето, също така, може да бъде импровизация или да бъде базирано на оригинално съществуващо произведение.
- Права на продуцентите на звукозаписи.
- Права на радио и телевизионните организации върху техните радио и телевизионни програми, предавани по безжичен път, а в някои страни и предавани по кабел (така наречените cable castings). (Повече за сродните права на стр. 17).

Авторските и сродните на тях права защитават притежателите на различните категории произведения. Докато авторското право защитава правата на самите автори, сродните права се предоставят на определени категории лица или бизнес единици, които играят важна роля в представянето, излъчването или

разпространяването на произведенията в публичното пространство, които могат или не могат да получат авторскоправна закрила.

Пример: при създаването на песен, авторското право принадлежи на композитора и на автора на текста (текстописец и/или писател). Сродните права се отнасят до:

- изпълненията на музикантите и певците, които изпълняват песента;
- звукозаписа на продуцента, в който е включена песента;
- програмата на радио-телевизионната организация, която продуцира и излъчва програмата, съдържаща песента.

Как авторското и сродните му права се свързват с вашия бизнес?

Авторското право защитава литературни, артистични, драматургични или други творчески елементи на продукт или услуга, чрез които притежателят на това право може да предотврати употребата на тези оригинални творби от трети лица. Авторското право и сродните му права подпомагат бизнеса да:

- **Контролира търговското използване на оригинални произведения:** такива са книги, музика, филми, компютърни програми, оригинални бази данни, реклами, съдържанието на уебсайтове, видео игри, звукозаписи, радио и телевизионни програми или всякакви други творчески произведения. Произведенията, защитени с авторско или сродно на него право, не могат да бъдат копирани или използвани с търговска цел от трети лица, без изричното разрешение на притежателя на правата. Изключителните права върху използването на произведения, защитени с авторско и сродни на него права, помагат на бизнеса да придобие и установи продължително конкурентно предимство сред участниците на пазара.
- **Генерира приход:** подобно на притежателите на материална собственост, притежателят на авторски или сродни на тях права върху произведение, може да използва това произведение, да го продава, подарява или наследява. Съществуват различни начини за използване на авторските и сродните на тях права с търговска цел. Единият вариант е създаването и продажбата на множество копия от произведение, защитено с авторски или сродни на него права (копия от снимки); друг начин е продажба (прехвърляне) на самите авторски права на друго лице или компания. Третият и най-предпочитан начин е лицензирането, което представлява разрешение, предоставено на трето лице или компания за използване на произведение, защитено с авторско право, срещу възнаграждение, при взаимно договорени срокове и условия (виж стр. 37).
- **Набиране на средства:** компании, които притежават авторски или сродни на тях права като нематериални активи (пр. портфолио от разпространителски права за няколко филма) могат да направят заеми от финансови институции. За целта могат да използват подобен сноп от права като допълнителна гаранция и да предоставят чрез тях възможност на инвеститори и кредитори да ги използват като „особен залог“.
- **Предприемане на действия срещу нарушители:** законът за авторското право позволява на притежателите на авторски права да предприемат законни действия срещу всеки нарушител на изключителните им права и да получат дължимото обезщетение, както и да искат унищожаване на фалшива продукция и възстановяване на таксите за адвокати. В някои страни санкциите за нарушителите могат да се прилагат само в случай на умишлено нарушение на авторски права.
- **Използване на творби, притежание на трети лица:** използването на произведения, основани на авторски и сродни на тях права, притежание на трето лице, за търговски цели могат да повишат стойността или

ефективността на вашия бизнес, както и увеличаване на марковата ценност. Например, пускането на музика в ресторант, бар, магазин или авиокомпания, увеличава преживяването на потребителя докато използва услуга или посещава определен бизнес пазар. В повечето страни, за използването на музика по такъв начин е необходимо предварително разрешение от притежателите на авторско или сродно на него право под формата на лицензионно споразумение за специфично използване на музиката. Разбирането на авторските и сродните на тях права би ни позволило да знаем кога се изисква упълномощаване и как се получава то. Получаването на лиценз от притежатели на авторски или на сродни на тях права за използването на произведение за специфични цели, често е най-добрият начин да се избегнат споровете, които биха отнели доста време, и средства за съдебни процеси, които не винаги са били надеждни.

Повечето компании отпечатват брошури или публикуват реклами, които използват материали, защитени с авторски права.

Как се придобиват авторско или сродни на него права?

На практика всички страни по света имат един или няколко национални закона, отнасящи се до авторското и сродните на него права. Тъй като съществуват съществени различия сред тези закони в различните страни, препоръчително е да се направи консултация със съответния национален закон за авторското и сродните му права и/или да се направи правна консултация с компетентен специалист в областта, преди да се предприемат каквито и да е било ключови решения, касаещи авторското или сродните на него права на тази територия.

Много от страните в света са членки едновременно на няколко важни международни споразумения, които спомагат за хармонизирането в голяма степен, на нивото на закрила на авторското право и сродните му права. В голяма част от тях, това прави възможно авторските произведения да се ползват от авторскоправна закрила **без каквито и да е формалности или изисквания за регистрация**. Списък с главните международни споразумения е поместен в приложение III.

Съществуват ли други законни средства за защита на оригинални творби?

В зависимост от естеството на произведенията, могат да се използват една или няколко вида интелектуално правна закрила при защитата на бизнес интересите на компаниите:

- **Търговски марки.** Търговската марка осигурява изключително право върху знак (дума, лого, цвят или комбинация от тях), който спомага за отличаването на продуктите на един производител от тези на друг.
- **Индустриален дизайн.** Изключителността върху декоративните или естетични черти на продукт може да бъде придобита чрез закрила на индустриални дизайни, които в някои страни са известни като „дизайн патенти“.
- **Патенти.** Патентите се издават за изобретения, които отговарят на критериите: новост, изобретателска стъпка и промишлена приложимост.
- **Поверителна бизнес информация** с търговска стойност може да се защити като търговска тайна дотолкова, доколкото от собствениците ѝ са предприети основателни стъпки за запазването на тази информация като конфиденциална или в тайна.

- Законите за **нелоялна конкуренция** могат да позволят предприемането на действия срещу нелоялно бизнес поведение на конкурентите. Закрила по закона за нелоялната конкуренция често може да гарантира, в известна степен, допълнителна закрила срещу копиране на различни аспекти на продуктите, освен възможностите, гарантирани чрез останлите видове закрила по законите за интелектуалната собственост. Дори така, най-общо казано, закрилата по силата на законите, предоставящи закрила на различните видове обекти на интелектуална собственост е по-силна от закрилата, която може да предостави общият национален закон за нелоялна конкуренция.

Понякога за закрила на творчески произведения се използват няколко различни права на интелектуална собственост (едновременно или последователно). Например, анимационният герой "Малкия Томи" - е обект на закрила едновременно от авторското право и като търговска марка. Използвано с разрешение на Белла България АД.

2. ОБХВАТ И ВРЕМЕТРАЕНЕ НА АВТОРСКО-ПРАВНАТА ЗАКРИЛА

Какви произведения са обект на авторско-правна закрила?

В повечето страни, законодателството в областта на авторското право, с течение на времето, постепенно разширява обхвата на произведенията, за които се предоставя закрила. Националните законодателства в областта на авторското право не предоставят изчерпателен списък от произведения, а само изброяват няколко категории произведения, които са достатъчно широкообхватни и гъвкави. Произведенията, защитени в повечето страни са следните:

- Литературни произведения (книги, списания, вестници, техническа литература, ръководства с инструкции, каталози, таблици и сборници с литературни творби);
- Музикални произведения или композиции, включително компилации;
- Драматургични произведения (включват не само представления, но също така, например и програми за обучения на видеокасети);
- Художествени произведения (такива са анимация, чертежи, рисунки, скулптура и художествени произведения, създадени с помощта на компютър);
- Фотографски произведения (както на хартиен, така и на дигитален носител);

- Компютърни програми и софтуер (виж стр. 9);
- Някои видове бази данни (виж стр. 11);
- Карти, глобуси, таблици, диаграми, планове и технически чертежи;
- Рекламни, печатни издания с търговска цел и етикети;
- Кинематографични произведения, включително филми, телевизионни програми и радио-и телевизионни програми, излъчвани по интернет;
- Мултимедиини продукти (виж стр. 24) и
- В някои страни, произведения на приложното изкуство (такива са изящната бижутерия, тапети и килими) (виж стр. 14).

Авторските права защитават както произведения, представени в **печатен формат**, така и тези създадени и съхранени в **електронна или дигитална среда**. Фактът, че произведение, в цифрова форма може да бъде прочетено само с помощта на компютър, защото то се състои само от нули и единици и не влияе върху авторско-правната им закрила.

Например: Карти, музика и видео

Закрила на компютърни програми и софтуерни продукти

От дигитална гледна точка, няма абсолютно никаква разлика между текст, звук, графика, фотографии, музика, анимации, видео и софтуер. Но една съществена разлика отличава компютърните програми от всички останали. Докато текстовете, звуците, графиките и др. са най-общо казано **пасивни** по природа, компютърните програми, за разлика от тях, са изключително **активни**. Следователно, съществува не малък спор, относно това, доколко законът за авторското право е подходящ за закрила на компютърни програми.

В практиката съществуват много начини за закрила на различните елементи на компютърните програми:

- Авторското право защитава оригиналното авторско изразяване в компютърната програма като „литературно произведение“. Така основният код може да бъде видян като литературна творба, четима от човек, която изразява идеите на софтуерните инженери, които са я създали. Не само четимият от човек код (основния код), но и бинарният, четим от компютър (обектов код) се смята за литературно произведение или „писмено изразяване“ и следователно, се закриля по силата на **авторското право**. Икономическата стойност на обектовия код, защитен с авторски права, води началото си почти изцяло от функционалните резултати, подпомогнати от софтуера. Обектовият код кара компютъра да функционира.

Той е това, което се доставя до потребителите под формата на софтуер, продаван на дребно. Цялостната програма на пазара на софтуерни продукти представлява процес от планирането до завършването на даден продукт. Това означава, че производителите имат своеобразен прозорец от време, през който могат да спечелят предимство пред конкурентите си. Законът за авторското право разширява традиционният срок на закрила от планирането до завършването на продуктите, като предоставя на авторите изключителни права върху създадените от тях вторични произведения.

- В някои страни функционалните елементи на (това са изобретения, отнасящи се до) компютърните програми, могат да се защитят с **патенти**, докато в други, всички видове софтуер са изрично изключени от обхвата на патентната закрила.
- Общоприета търговска практика е основният код на компютърните програми да се пази като **търговска тайна**, като допълнение към авторско-правната закрила.
- Някои свойства, създадени от компютърните програми като икони на компютърния екран, в някои страни, могат да се защитят като **промишлен дизайн**.
- Договорните споразумения стават основна форма на легална защита, допълващи или дори заменящи закрилата, осигурена от законите за интелектуална собственост. Често такава допълнителна закрила чрез договорни/лицензионни споразумения се определя като 'super-copyright.' Нищо чудно, че

подобна допълнителна закрила често привлича негативни влияния, тъй като може да се възприеме като злоупотреба с доминиращото положение.

- През последните години, много страни все повече използват наказателното право за регулиране на достъпа до информационните технологии, включващи софтуера.
- Освен законовата закрила, нов аспект на защита на софтуерните продукти се осигурява от **технологии** сами по себе си; например, чрез локаут на програмите и използване на кодиращи методи. Така технологиите позволяват на предприемчивите производители да създадат тяхна собствена допълнителна правна закрила. Например, един производител на видео игри може да използва локаут технологията и/или законът за авторското право, за да защити своя обектов код.

В същото време, трябва да се отбележи, че някои аспекти на софтуера не могат да бъдат обект на авторското право.

Операционните методи (командите на менюто) обикновено не се защитават с авторски права, освен ако не съдържат елементи с изключително оригинално или художествено съдържание. Подобно, графичният потребителски интерфейс (GUI) не е защитен с авторско право, освен ако не съдържа силно изразителни елементи.

Защита на изразителните елементи на компютърен софтуер с авторско право:

- Не се изисква регистрация (виж стр. 24)
- Не се изискват значителни средства за придобиването ѝ;
- Дълга продължителност на закрила (виж стр. 23);
- Предоставя ограничена закрила, която покрива само особения начин на **изразяване** в дадена програма на идеите, системите и процесите, вградени в софтуера (виж стр. 13);
- - Не защитава идеи, системи или процеси сами по себе си. С други думи, авторското право служи за възпрепятстване на неправомерното копиране или използване на основния код, обектовия код, изпълняваната програмата, нейният интерфейс, както и ръководствата за използване от потребителите, но не и основните функции, идеи, процедури, процеси, алгоритми, методи на действие или логика, използвани в софтуера. Тези елементи, в някои случаи могат да се защитят с патенти или чрез запазване на програмата като търговска тайна.

Независимо дали производителите на софтуер осъзнават правните или технологичните измерения на софтуера, съвременният пейзаж им позволява да получат безпрецедентна закрила на продуктите им, осигурена, благодарение на внимателното му изучаване и използване като част от тяхната бизнес стратегия. Има нещо повече. Съвършено копие на дигитална творба може да бъде направено и изпратено навсякъде по света с помощта на няколко кликания с мишката

или щракания по клавиатурата на личния компютър, с помощта на интернет акаунт.

Важно е да се отбележи, че с днешните големи и сложни компютърни програми, повечето нарушения на авторски права се състоят в дословно копиране или неправомерно разпространение на

компютърните програми. В повечето случаи, въпросът дали някои сходства са изразяване на авторовата същност (защитена с авторско право) или функционалност на самото произведение (незащитено с авторско право), не се взема под внимание.

Закрила на бази данни.

Базите данни представляват сбор от систематично организирана информация за лесен достъп и анализ. Те могат да бъдат на хартиен или електронен носител. Основно средство за правна закрила на базите данни е Законът за авторското право. **Не всички бази данни**, обаче, са обект на закрила от авторското право и дори тези, които са, в някои случаи получават значително ограничена закрила.

- В някои страни (като САЩ), авторското право защитава базите данни, само ако са подбрани, координирани или подредени по такъв начин, че да са достатъчно **оригинални**. В тези страни, обаче, изчерпателните бази данни и базите данни, в които информацията е подредена по основни правила (по азбучен ред, както в телефонните указатели), обикновено не се закрилят по закона за авторското право (но пък в дадени случаи могат да се закрилят по **закона за неправомерната конкуренция**).

- В други страни, предимно в Европа, **неоригинални бази данни** се защитават с т.нар. sui generis права наречени **права на бази данни**. Това предоставя доста по-широкообхватна закрила. Тя позволява на авторите на бази данни да съдят конкурентите си, ако те извличат или преработват съществена (количествена или качествена) част от базата данни, в случай че в нея са вложени **съществени инвестиции** за събирането, проверяването или представянето на съдържанието на информацията. Също така, ако базата данни притежава значителна оригиналност на структурата си, тя също е защитена от авторското право.

Когато една база данни е защитена с авторско право, тази закрила се разпростира само до начина на подбиране и представяне на информацията, но не и до съдържанието ѝ.

Какви са критериите, на които трябва да отговаря едно произведение, за да получи закрила?

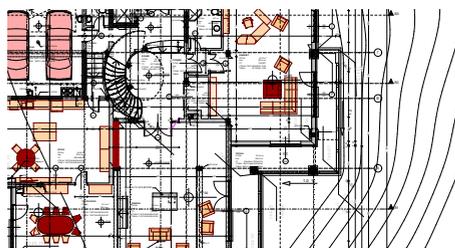
Едно произведение, за да получи авторскоправна закрила, преди всичко, трябва да бъде **оригинално**. Оригинална творба е тази, която „произлиза“ от изразяването на авторската същност и представлява произведение, създадено независимо от чужда творба или заимствано от произведение, незащитено с авторско право. Всяка страна, дава различно определение за оригиналност. Във всеки случай, оригиналността се отнася до **формата на изразяване**, но не и до заложената идея (виж стр. 13).

В някои страни има изискване, произведението да бъде **фиксирано (изразено) в някаква материална форма**. Фиксирането включва, например, изписване на произведението на хартия, запаметяване на диск, отпечатване на плакат или запис на касета. Следователно, хореографски творби, импровизирани речи или музикални изпълнения, които не са записани, не са защитени с авторски права. Определението за фиксиране обикновено включва временни репродукции като тези, прожектирани на екран за кратко, показвани по телевизията или подобно устройство, или моментално уловени в „паметта“ на компютър. Едно произведение може да бъде фиксирано от автора или с негово позволение. Предаването на произведение, съдържащо звукове или образи се смята за „фиксирано“ ако фиксирането на произведението е направено едновременно с предаването.

Подобно произведение може да бъде фиксирано в два вида материални обекти: фонограми или копия. Копията могат да бъдат физически (разпечатани или неразпечатани, като компютърни чипове) или дигитални (компютърни програми и компилации на бази данни).

Авторското право защитава както публикувани, така и непубликувани произведения.

Създаването на оригинално произведение изисква труд, умения, време, остроумие, подбор или умствени усилия. Въпреки това, произведенията могат да получат авторскоправна закрила, независимо от техните авторски елементи, при които не е необходимо да притежават каквато и да е литературна или художествена стойност. Авторските права, също така се отнасят, например, до етикети на опаковки, рецепти, чисто технически ръководства, ръководства с инструкции или инженерни схеми, включително дори и рисунките на едно 3-годишно дете.

Скици и чертежи за архитектурни произведения, инженерни решения, машини, играчки, облекла и др., са защитени с авторски права.
©арх. Иван Димов - с разрешението на автора

Обекти, изключени от авторско-правна закрила

- **Идеи или концепции.** Законът за авторското право защитава начина на изразяване на идеите и концепциите в дадено произведение, но не й заложената в него идея, концепция, откритие, операционен метод, правило, процедура, процес или система, независимо от формата, в която тя е описана или възпътена в това произведение. Докато самата концепция или метод не са обект на авторското право, то инструкциите или скиците, обясняващи или илюстриращи тази концепция или метод, се закрилят от авторското право.

Пример: Вашата компания притежава авторски права върху ръководство с инструкции, което описва метод за варене на бира. Авторското право върху ръководството, ви позволява да попречите на трети лица да копират дословно начина ви на написване на ръководството, както и фразите и илюстрациите, които сте използвали. Това обаче, не ви дава право да попречите на конкурентите ви да (а) използват механизма, процеса, както и мърчандайзинговите методи описани в ръководството; или (б) напишат друго ръководство за варене на бира.

- **Факти или информация.** Авторското право не се разпростира върху факти или информация – независимо дали е научна, историческа, биографична или новинарска – защитава се само начина, по който фактите или информацията са

представени, подбрани или подредени (виж също закрила на бази данни, стр.11).

Пример: Една биография включва факти за живота на човека. Авторът обикновено е преживял доста и е инвестирал значителни усилия за откриване на неща, които преди това са били неизвестни. Въпреки това, всеки е свободен да използва подобни факти, дотолкова, доколкото те не копират особеността начин, по който фактите са изразени. Подобно, всеки може да използва информацията от книга за рецепти, но не и да прави копие на рецепта, без необходимото разрешение.

- **Имена, заглавия, лозунги и други къси фрази** обикновено са изключени от авторско правна закрила. Някои страни, обаче, предоставят закрила, само ако са резултат на творчество. Имената на продуктите или рекламния им лозунг обикновено не са обект на закрила от авторското право, а са търговски марки (виж стр. 7) или се защитават по Закона за нечестната конкуренция. Обратно, едно лого може да бъде защитено с авторски права, също както и с търговска марка, ако са налице съответните изисквания за това.
- **Официални издания на правителството** (копия от закони или правни становища) в някои страни нямат авторско правна закрила (виж стр. 32)

- **Произведения на приложното изкуство.** В някои страни, авторско-правната закрила не е приложима за произведенията на приложностно изкуство. В тези страни, декоративните елементи на творбата могат да бъдат защитени като промишлен дизайн по закона за промишления дизайн (виж малко по-надолу). В този случай, законът за авторското право ще покрие защитата на образните, графичните или скулптурните елементи, които могат да се „идентифицират самостоятелно от чисто практичните аспекти“ на произведението.

Какви права предоставя авторскоправната закрила?

Авторскоправната закрила осигурява два вида права. Имуществените права защитават икономическите интереси на автора или на притежателя на правата в случай на възможна търговска печалба. Неимуществените права защитават

творческата цялост и репутацията на автора, изразени чрез произведението.

Какво представляват имуществените права?

Имуществените права предоставят на собственика/притежателя/ на авторските права изключителното право да позволява или забранява определено използване на произведението. Изключителността означава, че никой друг не може да упражнява тези права без предварителното разрешение на собственика на правата. Обхватът на тези права, техните ограничения и изключения са в зависимост от вида на произведението и съответния национален закон за авторското право. Имуществените права не включват само „правото на копиране“. Нещо повече, ударението пада не само върху това, но и върху няколко други права, целящи закрила срещу несправедливо облагодетелстване от авторски произведения за сметка на истинския притежател на правата. В общи линии икономическите права включват изключителното право на:

предназначение. Това ги поставя на границата между авторскоправната и закрилата като промишлен дизайн. Закрилата, която се предоставя на произведенията на приложните изкуства се различава съществено в различните страни. Въпреки че в някои страни е възможна едновременната закрила, това не е типично за всички страни по света. Следователно, препоръчително е предварително да се направи консултация със специалист по интелектуална собственост в дадената страна, за да се осигури надеждна и подходяща закрила на дадената територия.

Произведения на приложните изкуства - припокриване на авторски и дизайн-права

Произведенията на приложните изкуства са художествени произведения, използвани за промишленли цели чрез възплъщаването им в продукти за ежедневието. Типични примери са бижута, лампи и мебели. Произведенията на приложните изкуства са с двойна природа: могат да се разглеждат като художествени творби; тяхната експлоатация и употреба, обаче, не заемат място на специфичния културен пазар, а по-скоро на пазара на продуктите с различно

- **Възпроизвеждане на копия от произведението** в различни форми. Например, копиране на CD, копиране на книга, даунлоуд на компютърна програма, превръщане на снимка в цифров формат и запамяването ѝ на твърд диск, сканиране на текст, отпечатване на анимационен герой върху тениска или вмъкване на част от песен в нова. Това е едно от най-важните права, осигурени от авторско-правната закрила.
- **Разпространение на копия от произведението.** Авторските права позволяват на притежателя им да забрани на трети лица да продават, дават на лизинг или да лицензират копия от произведението, за чието създаване не е получено необходимото разрешение. Съществува едно важно изключение: в повечето страни, правото на разпространение се изчерпва с първата продажба или смяна на собствеността на определено копие. С други думи, притежателят на авторските права може да контролира само „първата продажба“ на произведението, като тук се включват всички срокове и условия. След първата продажба на копието, авторът няма никакво право върху по-нататъшното му разпространение на територията на съответната страна/страни. Купувачът може да препродава копието, да го отдава под наем, но не може да прави нови копия или да създава вторично произведение, базирано на него.
- **Отдаване под наем на копия от произведението.** Това право

обикновено се отнася до определени видове произведения, като кинематографични, музикални творби или компютърни програми. Правото, обаче, не се разпростира върху компютърни програми, които са част от промишлен продукт, например програма, контролираща запалването на кола под наем.

- **Създаване на преводи или адаптации на произведенията.** Подобни произведения се наричат **вторични произведения**, които са нови творби, и са основани на **защитени предходни творби**. Например превода на ръководство с инструкции от английски на друг език, превръщането на роман във филм, пренаписването на компютърна програма на друг компютърен език, създаване на нови музикални аранжimenti, или създаване на играчка на основата на анимационен филм. В много страни, обаче, съществуват важни изключения по отношение на изключителните права във връзка със създаването на вторични произведения; т.е. ако притежавате законно копие на компютърна програма, вие можете да го адаптирате или измените само за собствена употреба.
- **Публично изпълнение и представяне на произведение пред публика.** Това включва изключителното право на автора да представи творбата си чрез публично изпълнение, рецитиране, излъчване или предаване по радио, кабел, сателит или телевизия, както и предаване по интернет. Счита се, че едно произведение е

представено пред публика, когато това е направено на място, което е отворено за посетители или където присъстващите са по-широк кръг от хора, различен от приятелите и най-близките членове на семейството. Правото на изпълнение се ограничава до литературно, музикално и аудиовизуално произведение, докато правото на представяне пред публика включва всички категории произведения.

- **Получава процент от продажната цена в случай на препродажба на произведението.** Това се отнася към така нареченото право на препродаване или право на следваща продажба. Среща се само в някои страни и често е ограничено до определени видове произведения (напр. рисунки, чертежи, разпечатки, колажи, скулптури, гравюри, гоблени, керамични изделия, стъклария, оригинални ръкописи и др.). Правата на препродажба предоставят на авторите правото да получават дял от печалбата от препродажбата на произведението им в случай, че тази препродажба се извършва по определени правила. Този дял обикновено варира от 2 до 5 % от продажната цена.
- **Предоставяне на произведенията за използване в интернет,** така че всеки който желае да има достъп до тях, може да го направи по време и място, индивидуално избрано от него. Става въпрос за особен вид интерактивно предаване на информация чрез интернет.

Всяко лице или компания, желаещи да използват защитени произведения с каквато и да е от посочените по-горе цели, трябва преди да пристъпят към използване да получат разрешение от притежателя/ите на авторското право. Въпреки, че правата на авторите са изключителни, те са ограничени по време (виж стр. 23) и могат да бъдат обект на изключения или ограничения (виж стр. 47).

Какво представляват неимуществените права?

Основат се на френското авторско право, което разглежда интелектуалните творби като възплъщение на авторовата душевност. Традиционното англо-саксонско обичайно право смята авторските и сродните на тях права чисто и просто за права на собственост, което означава, че всяко творение може да бъде закупено, продадено или взето на лизинг по същия начин както къщата или колата.

Повечето държави признават неимуществените права, но техният обхват във всяка една от тях е различен. Не всички законодателства ги регламентират в Закона за авторското право. В повечето страни са уредени поне два вида неимуществени права на автора:

- **Правото да иска признаване на неговото авторство върху произведението** („право на авторство“). Когато едно вече създадено произведение е възпроизведено, публикувано, пригодно за представяне или представено пред публика, лицето извършващо тези действия, трябва да е сигурно, че името на автора се изписва върху произведението или е свързано с него; и
- **Право да иска запазване целостта на произведението.** Авторът може да забрани всякакви промени в произведението, които могат да увредят неговата чест или репутация.

За разлика от имуществените права, неимуществените **не могат да се прехвърлят на друго лице**, тъй като те са лични (но те могат да се наследяват). Дори когато имуществените права върху произведението са продадени на друго лице, неимуществените остават за създателя на това произведение. В някои страни, обаче, авторът може да се **откаже от неимуществените си права чрез писмено споразумение**, чрез което той се съгласява да не упражнява някои от, или всички от тези права.

Все още малък, но нарастващ брой от страни, предоставят неимуществени права на изпълнителите върху техните изпълнения. Неимуществените права на изпълнителите, отнасящи се до техните

изпълнения на живо или изпълненията им, записани на фонограми, се претендират след прехвърлянето на имуществените права, и те включват:

- Правото да се означава като изпълнител на изпълнението, с изключение на случаите, в които пропускат е продиктуван от начина на използване на изпълнението;
- Правото да се противопоставя на всяко изопачаване, осакатяване или друга промяна в изпълненията му, които биха довели до увреждане на репутацията му.

Права, сродни на авторското право.

Права на артистите-изпълнители (актьори, музиканти, танцьори). Те притежават изключителните права да позволяват или да забраняват фиксирането (записването) в каквато и да е среда, да представят пред публика или да излъчват по радио или телевизия, да предават по кабел своите изпълнения на живо или съществени части от тях, както и да позволяват създаването на репродукции върху записите на техни изпълнения на живо. Някои страни, като страните-членки на Европейския съюз, предоставят изключителното право на артистите-изпълнители да позволяват или забраняват заемането и отдаването под наем на техни звукозаписи (фонограми) и аудиовизуални произведения с техни изпълнения на живо.

В много страни, когато една фонограма е излъчена по радио или телевизия, или е представена пред публика, следва да се осигури справедливо възнаграждение на изпълнителя, или на продуцента на звукозаписа или на двамата.

В повечето страни, правата на изпълнителите могат да се прехвърлят изцяло или частично на трети лица. Дори след такова прехвърляне или лицензиране на правата, в зависимост от националното законодателство, изпълнителят може да забрани създаването, продажбата, разпространението и вноса в страната на произведения без неговото съгласие или т.нар. „контрабандни“ записи с изпълнения на живо.

Права на производителите на звукозаписи

В много страни, производителите на звукозаписи не могат да забранят радио и телевизионното излъчване на записите им, а могат единствено да получат възнаграждение под формата на роялти от това излъчване. Там, където това право е признато, заплащането трябва да се извършва чрез радио и телевизионно-излъчващи организации не само на притежателя на правото за радио и телевизионно излъчване на композицията, и на звукозаписната

Права на продуцентите на звукозаписи (продуцентите на звукозаписи или създателите им). Те притежават изключителното право да позволяват или забраняват възпроизвеждането, използването или разпространяването на техните записи. Най-важното право е правото да контролират възпроизводството на техните звукозаписи. Други права на продуцентите са: право на справедливо заплащане, при излъчване на звукозаписа по радио или телевизия, право на предоставяне на произведението в интернет (на разположение по време индивидуално избрано от публиката), както и право на представяне на звукозаписа пред публика. В много страни, продуцентите могат също така да забранят вноса и дистрибуцията на техните звукозаписи, а в другите, имат право на половината от възнаграждението, получено от публичното представяне или изпълнение на звукозаписите.

компания за използването на произведението, и на звукозаписната компания за правото на излъчване по радио и телевизия на записа. С присъединяването си към Римската конвенция, СТО (Споразумението за ТРИПС), Договора за авторско право на СОИС и договора на СОИС за изпълненията и звукозаписите, всяка страна може да запази правото си радио и телевизионните излъчващи организации да не се задължават да изплащат отчисления под формата на роялти на производителите на звукозаписи.

Права на радио и телевизионните излъчващи организации. Те притежават изключителните права върху разпространението на техните безжични сигнали, както и правото на препредаване, записване на сигнала или възпроизвеждането му, дори и ако това е направено без съгласието на радио и телевизионната излъчваща организация.

Радио-и телевизионните излъчващи организации в някои страни, имат правото да разрешават или забраняват предаването по поискване на записи на техните излъчвания на отделни техни абонати, както и предоставянето на достъп на публиката до записи на техни програми, включени в компютърни бази данни с помощта на онлайн мрежа. Много други страни, например, не смятат аудио и видео разпространението по интернет за услуги, предоставени чрез радио и телевизионно излъчване по техните закони за авторското право. Също така, в някои страни, радио и телевизионните излъчващи организации имат право да разрешават или

да забраняват предаването по кабел на техните програми. В други, обаче, кабелните оператори все още имат правото да препредават сигналите на излъчващите организации по кабел без да е необходимо съгласие или заплащане за това.

В много страни, разпространителят на телевизионни сигнали, притежава изключителното право да разрешава или забранява представянето пред публика, например, представянето на място, с отворен достъп до публика срещу заплащане на такса за вход.

Правото за разрешаване или забраняване препредаването по кабел на програми обикновено се упражнява чрез Организациите за колективно управление на права (ОКУП) (виж стр. 40), с изключение на местата където те се упражняват от излъчващи организации във връзка с тяхното собствено предаване.

Що се отнася до създаването и разпространяването на съдържанието онлайн, препоръчителна е консултация със специалист по авторско право в съответната страна, тъй като това е бързо развиваща се законодателна област.

Упражняването на сродните права остава ненакърнено и по никакъв начин не влияе върху основната авторскоправна закрила, в случай че, едно произведение е излъчнено, записано или предадено по интернет.

Правото предоставено на радио и телевизионните излъчващи организации е различно от авторското право, предоставено за филми, музика и други излъчвани материали.

Авторски и сродни на тях права върху музикални произведения

Музиката може да се използва в бизнеса по различни начини: за привличане на клиенти, за създаване на положителен ефект върху потребителското поведение, или за облагодетелстване на служителите. Тя може да допринесе за създаване на редица предимства пред конкурентите, да осигури по-добра работна среда на служителите, да подпомогне за установяването на среда от лоялни клиенти, както и дори повишаване на възприятието на марката на компанията сред потребителите като цяло.

Лицензирано публично изпълнение или използване на музикално произведение се заплаща от основните телевизионни мрежи, местните телевизионни и радио станции, кабелните или сателитните мрежи и системи, обществените излъчващи организации, интернет уебсайтове, колежи и университети, нощни клубове, ресторанти, фитнес зали и центрове за красота, хотели, търговски изложения, концерти, търговски центрове, увеселителни паркове, авиокомпани, музикални потребители в широко разнообразие в други индустрии, включително телефонната индустрия (ринг тонове).

При закрила на музикални произведения с авторско или сродно на него право често става наслагване на права и наличие на няколко притежателя/управителя на тези права, включващи текстописци, композитори, издатели на музикални творби, звукозаписни компании, радио и телевизионни излъчващи

организации, собственици на уебсайтове и дружества за колективно управление на права.

В случай, че музиката и текста са създадени от двама различни творци, най-вероятно националният закон ще разглежда песента, като сборно произведение от две творби – музикално и литературно. В повечето случаи, обаче, може да бъде придобит лиценз от организация за колективно управление на права (ОКУП; виж стр. 40-41) за излъчване на цялата песен.

Музикалните права на издателя включват правото на запис, изпълнение, копиране, включване на произведението в ново, различно произведение, понякога наречено вторично. За да се улесни търговската експлоатация, повечето текстописци обикновено предпочитат да прехвърлят правото на издаване на произведението си на лице, определено според издавателския договор като „издател“, като по този начин прехвърлят авторските си права или правото си да се разпоредят с тези права на издателя.

Сред различните видове права, свързани с музикалните произведения са право на изпълнение, право на копиране (т.нар. „print right“), механичните права и синхронизиращи права. Посочените права са накратко обяснени по-долу:

Правото на публично изпълнение е най-рентабилният източник на доходи за авторите на песни. В някои страни, правото на публично изпълнение не се отнася до звукозаписите (или фонограмите), а само за дигиталното аудио предаване. В тези страни, особено в САЩ, не се изисква лиценз за изпълняването на недигитален звукозапис, но той е необходим за основната песен, съдържаща се в запис.

Правото да се копира и продава една или няколко песни или копия от музикални партитури на композиции се нарича право на копиране (**print right**), което се предоставя с лицензионен договор от издателя.

Механичните права се отнасят до: правото

на запис, възпроизвеждане и разпространение на музикално произведение с авторски права на звуков носител (което включва аудиокасети, компакт дискове и всички други материални обекти, на които може да се запамети музика, с изключение на тези, включващи аудиовизуални произведения). Лицензиите предоставени на потребителя за използване на тези механични права се наричат **механични лицензии**.

Правото на запис на музикално произведение в синхронизиране с рамките или картините на аудиовизуално произведение, като филм, телевизионна програма, телевизионна реклама или видео продукция се нарича **право на синхронизиране (“synch”)**. **Лиценз за синхронизиране** се изисква, когато се разрешава фиксирането на музика към аудиовизуално произведение. Предоставянето на този лиценз позволява на продуцента да включи определена част от музика в аудиовизуално произведение. Този лиценз обикновено се придобива от телевизионния продуцент, чрез директни преговори с композитора и автора на текста, или по-често с издателя.

За разлика от лиценза, необходим от композитора за използването на музика в аудиовизуално произведение, отделният „sync“ лиценз трябва да бъде осигурен от собственика на звукозаписа, който включва или съдържа музикалното произведение.

Терминът **master recording** (или **master** на кратко) се отнася до оригинални записи на звуци (на касета или друг носител), от които производителят на звукозаписи или продуцентът прави CD-та или касети, които да продава на публиката. **Правата върху тези записи (Master recording rights)**, както и правата за използването им (master use rights) са условие за възпроизвеждането и разпространението на тези звукозаписи, съдържащи определено изпълнение на музикално произведение от определен изпълнител.

ЗАПИС

Използването на музикални произведения като рингтонове се популяризира изключително бързо. Превръща се в забавен и широко популярен начин за персонализиране на личния ви телефон. Популярността на рингтоновете се оказва по-продължителна и широкоразпространена от първоначалните очаквания и поставя тази нова форма на използване на музикалните изпълнения на челно място в „платените“

услуги за мобилни устройства. Рингтонът представлява файл в бинарен код изпратен до мобилно устройство чрез SMS или WAP. Лицензиите за рингтонове обикновено покриват създаването и доставянето както на „монофонични“, така и на „полифонични“ рингтонове.

„Управление на дигитални права“ (DRM) устройствата и системите (виж стр. 25) играят важна роля в онлайн управлението на музикалните продажби за предпазване от пиратството. Например технологията FairPlay на Apple и Windows Media на Microsoft, създадоха ограничения в дигиталната музика, така че притежателите на авторски права да са компенсирани за продажбите и по този начин да се намалят вредите от копирането на дигитални звукозаписи.

Каква е продължителността на правната закрила на авторското право и сродните му права?

За повечето произведения, в повечето страни, закрилата на имуществените права продължава до смъртта на автора, плюс допълнителен период от поне 50 години. В доста страни, този период е дори и по-дълъг (например, 70 години след смъртта на автора в Европа, САЩ и още няколко други страни). Следователно, не само авторът е този, който се облагодетелства от произведението, но и неговите наследници. Ако в създаването на едно произведение участват няколко автора (съавторство), то тогава срокът на закрила, започва да тече от смъртта на последния преживял съавтор. След изтичане на авторскоправната закрила се смята, че произведението е свободно за обществено ползване, т.е. то е предоставено за „обществено ползване“ (виж стр. 46).

В зависимост от националния закон, за някои определени категории произведения съществуват специални положения за закрила, каквито са:

- Произведения, създадени при трудови правоотношения или по поръчка (например, продължителността може да бъде 95 години от публикацията или 120 години от създаването);
- Произведения създадени в съавторство;
- Кинематографични произведения;
- Анонимни произведения или произведения разпространени под псевдоним;
- Фотографски произведения и произведения на приложните изкуства (те понякога могат да имат по-кратък срок на закрила);

- Актове на държавни органи (някои или всички от тях могат да бъдат изключени от авторскоправна закрила);
- Произведения, публикувани след смъртта на автора; и
- Печатни оформления на издания.

Срокът на закрила на **неимуществените права** е различен. В някои страни, те са безсрочни. В други, изтичат едновременно с имуществените права, или със смъртта на автора.

Продължителността на закрила на сродните права обикновено е по-кратка от тази на авторското право. В някои страни, сродните права са защитени за период от **20 години**, считан от края на календарната година, в която е извършено фиксирането на материален носител или осъществено изпълнението пред публика или излъчване по радио или телевизия. Много страни, обаче, закрилят сродните права за период от 50 години, считано от първи януари на годината, следваща годината, в която е извършено представянето пред публика, фиксирането на материален носител или излъчването по радио или телевизия, в зависимост от случая.

В някои страни, фотографските произведения са защитени само за период от 5 или 15 години от датата на публикацията.

Със съгласието на: Аглика Иванова

3. ЗАКРИЛА НА ОРИГИНАЛНИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ

Какво трябва да направите, за да получите авторско-правна закрила или закрила върху сродни права?

Закрилата с авторско или сродно на него право се предоставя без каквито и да е официални процедури. Произведението е автоматично защитено от момента в който е създадено, без да се налага специална процедура по регистрация, депозиране, заплащане на такси или каквито и да е било други формалности. В някои страни обаче, съществува изискването произведението да е фиксирано само на материален носител (виж стр. 12 по-горе).

Закрила на мултимедийни продукти с авторски права

„Мултимедийните“ продукти обикновено се състоят от няколко вида произведения, често комбинирани в единна фиксирана среда, като компютърните дискове или CD-ROM. Примери за мултимедийни продукти са: видео игрите, информационните павильони и интерактивните уебстраници. Елементите, които могат да бъдат комбинирани в един мултимедийен продукт, включват музика, текст, фотографии, анимирани елементи,

Как можете да докажете, че вие сте притежател на правата?

Неформалната система на закрила на авторските права може да доведе до някои трудности, при опитите ви да упражните правата си в случай на конфликт. Всъщност, ако някои твърди, че вие сте копирали чуждо произведение, как бихте доказали, че вие сте първият му създател? Можете да предприемете някои предпазни действия и да докажете, че вие сте автор на произведението в определен момент. Например:

- Някои страни разполагат с национално бюро за авторски права, което осигурява възможност за депозиране и/или регистрация на произведенията ви срещу заплащане на такса (виж Приложение II за списък на уебсайтовете на някои от националните бюра за авторски права). По този начин се осигуряват реални доказателства, в случай на

графики, софтуер и видео. Всеки от тези елементи може да бъде закрилян по закона за авторското право. Нещо повече, комбинирането или обединяването на тези произведения – мултимедийният продукт – могат да получат авторскоправна закрила ако този процес се инкорпорира в продукт, който се смята за оригинален.

авторскоправна закрила. В някои от тези страни, съдебните преследвания на нарушения на авторски права са много по-ефективни, ако съществува регистрация на произведението в националното бюро по авторски права. В тези страни, извършването на предварителна регистрация е силно препоръчително.

- Също така приема се депозирането на произведения пред **банки или адвокати**. Друга възможност е, **да си изпратите сами копие** от произведението в запечатан плик по специализиран доставчик (така че да е ясна маркировката с датата на плика) и да го оставите неразпечатан до момента на доставката. Не всички страни, обаче, възприемат тази практика като доказателствено средство.
- Публикуваните произведения трябва да бъдат маркирани със **знак за авторско право** (виж стр. 29).
- Препоръчително е, също така, произведенията да се маркират със специфична стандартна **идентификационна номерационна система**, като Международен стандартен номер на книга /International Standard Book Number/ (ISBN) ; Стандартен международен код на запис / International Standard Recording Code/ (ISRC); Международен стандартен номер на нотна издана /International Standard Music Number/ (ISMN); Стандартен международен код на музикални произведения/ International Standard Musical Work Code/ (ISWC) за музикални произведения, които са част от репертоара, основно контролирани от организации за колективно управление на права; Международен стандартен

номер на аудиовизуалните произведения /International Standard Audiovisual Number/ (ISAN), и др.

Как се закрилят произведенията на електронен или материален носител?

Произведенията на електронен или цифров носител (CD-та, DVD-та, онлайн текстове, музика, филми) са изключително податливи на нарушения, тъй като копирането и предаването им по интернет е сравнително лесно, без това да влияе особено на качеството им. Мерките, представени по-горе, като регистриране или депозиране в националното бюро за авторски права се отнасят и до тези произведения.

Когато в бизнеса се използват произведения, защитени с авторски права онлайн, тези произведения обикновено са обект на „достъп само с едно кликуване с мишката“ (или само с едно кликуване на мишката се осигурява достъп до софтуерните елементи в продукта), това води до необходимост да се търсят ограничения, които биха могли да се наложат на потребителите по отношение съдържанието на произведението. Подобни рестрикции обикновено ограничават използването от един потребител и му позволяват единствено да чете/слуша това копие. Препредаването или повторната употреба, обикновено са забранени.

Все по-разпространена практика в бизнеса става използването на технологични средства за защита на авторските права в дигитална среда. Подобни мерки обикновено се отнасят до системите и елементите за „Управление на дигитални права“ (DRM).

Те се използват за определяне, проследяване и изискване на разрешения и условия за използване чрез електронни средства по време на целия жизнен цикъл.

Съществуват два начина, по които елементите и системите за управление на дигитални права могат да спомогнат за контролиране на авторските права в дигиталните произведения:

- Създаване на дигитални произведения с информация за защита с авторско право, името на собственика и др. което се нарича „**информация за управление на правата**“; и
- Използване на „средства за технологична закрила“ (TPMs), които спомогат контролирането (разрешаване или забраняване) на достъпа или употребата на дигитални произведения. Когато средствата за технологична закрила се използват във връзка с различни видове произведения, защитени с авторски права, те могат да помогнат да се контролира възможността

Избор на елементи за управление на дигитални права

Съществува голям набор от техники, които могат да бъдат използвани, за да се намали вероятността за нарушение на авторски права чрез използването на елементи и системи за управление на дигитални права. Всяка от тях има различни предимства и недостатъци, както и разходи за придобиване, интегриране и експлоатиране. Изборът на определени техники се определя най-добре от оценката на нивото на риска, свързано с използването на произведението.

на потребителите да гледат, слушат, модифицират, записват, извличат, превеждат, използват за определен период от време, превъртат, копират, принтират, и др, в зависимост от приложимия закон за авторското право и сродните му права. Средствата за технологична закрила осигуряват запазване в тайна, сигурност, както и запазване на целостта на съдържанието.

Информация за управление на правата

Съществуват различни начини за удостоверяване на защитения с авторско право материал:

- Можете да поставите **етикет** на дигиталното съдържание, например, със знак за запазено авторско право или предупредителен етикет като: „Може да се възпроизвежда само за лична употреба“. Също така, добра практика е да се поставя съобщение за наличие на авторско право на всяка страница от уебсайта, който представя сроковете и условията за използване на тази страница.
- Цифровият идентификационен номер (DOI) е система за идентифициране на произведения, защитени с авторско право в дигитална среда. Това са цифрови имена предназначени за означаване на произведения в цифрова форма за използване в интернет. Използват се, за да осигурят текуща информация за това къде може да се намери произведението в интернет. Информацията за дигитално произведение може да се променя във времето, може да се намира на различно място, но нейният идентификационен номер не се променя. (виж www.doi.org).

- **Удостоверяването на време /time stamp/** е етикет прикачен към произведение в цифров формат, който може да докаже какво е било състоянието на съдържанието в даден момент. Времето е съществен елемент по отношение на доказване на авторскоправно нарушение: кога е изпратен даден e-mail, кога е постигнато споразумението, кога е създаден или изменен даден обект на интелектуална собственост, или кога е снето доказателство в цифров формат. Може да се използва специализирана услуга за удостоверяване на време, за да се установи времето, в което е създаден документа.
- **Дигитални водни знаци** се използват в софтуера, за да се запечата информацията за наличие на авторско право в самия софтуер. Дигиталният воден знак може да бъде във видима форма, която е лесно откриваема,

подобно на знака за наличие на авторско право в полето на фотография или може да бъде внедрена в документ, като документите се разпечатват на хартия с такъв воден знак. Често, тези знаци са така поставени, че при нормално използване, те остават скрити. Докато видимите водни знаци са полезни за възпрепятстване на нарушенията, скритите се използват предимно за доказване на кражба или онлайн преследване на използването на произведение, защитено с авторско право.

Средства за техническа закрила (TPMs)

Някои сфери на дейност предпочитат да използват технологиите за ограничаване на достъп до произведенията им само до тези потребители, които приемат определени условия и срокове за използване. Подобни средства могат да включват:

Внимателно използване по отношение на средствата за техническа закрила

Компании, които предлагат произведения в цифров формат могат да вземат предвид средствата за техническа закрила ако съществува нужда от закрила срещу неправомерно възпроизвеждане и разпространение на дигитални произведения. Използването на средства за техническа закрила, обаче, трябва да се балансира и с други фактори. Например, средствата за техническа закрила не трябва да се използват по начини, които нарушават други закони като закон за личността, закон

за защита на потребителите или закони срещу нечестната практика. Компании, които използват част от дигиталните произведения на други лица се насърчават да придобият всички лицензи или разрешения необходими за желаната употреба (включително разрешение за разкодиране на защитено произведение, ако е необходимо). Това е, защото компаниите или отделните лица, които се опитват да заобиколят средствата за техническа закрила и след това да използват защитени произведения могат да бъдат отговорни за измама, както и за нарушаване на чужди авторски права (виж стр. 49).

- **Кодирането** често се използва за предпазване на софтуерни продукти, фонограми и аудиовизуални произведения от нелицензирано използване. Например, когато потребител сваля едно произведение на своя компютър, софтуера за управление на дигитални права се свързва с централата за събиране, класифициране и разпределение на информацията (институция, която управлява авторските и сродните на тях права), която да организира плащането, разкодирането на файла и предаването на индивидуален

„ключ“ – като парола – за да може потребителят да гледа или слуша съдържанието.

- **Контрол на достъпа или системата за условен достъп**, в най-простата си форма, проверява самоличността на потребителя, съдържанието на файловете, както и изключителните права (четене, внасяне на промени, използване и др.), които всеки потребител притежава за определено произведение. Притежателят на цифрово произведение, може да очертае достъп по няколко различни начина. Например, един документ може да бъде достъпен,

но не може да бъде разпечатан, или може да се използва за ограничен период от време.

- Предоставяне само на версии с ниско качество. Например, компаниите могат да предоставят фотографии или други изображения в техните сайтове в достатъчно детайлен вид, за да се определи дали биха били полезни или не, т.е. с рекламна насоченост, но с ограничени детайли и качество, така че да се попречи на възпроизводството в списания.

изискванията на закона за авторското право в съответната страна. Така, докато вашето произведение може да бъде защитено с авторско право в няколко страни (заради международните договори), вие можете да получите авторскоправна закрила и във всяка една страна поотделно, тъй като във всяка страна закрилата се различава значително.

Задължително ли е поставянето на знака за авторско право?

В повечето страни, поставянето на знак за наличие на авторско право не е задължително условие за предоставяне на закрила. Въпреки това, е строго препоръчително поставянето на такъв знак върху самото произведение или върху материали, свързани с него, защото именно той напомня на потребителите, че произведението е защитено и идентифицира притежателя на правата. Подобна идентификация помага на всички, които биха искали да придобият разрешение за използване на произведението. Поставянето на знака за авторско право е в известна степен евтина, но добра гаранция. Не изисква допълнителни разходи, но може да спести доста такива, като възпира трети лица от копиране на произведението, както и улеснява процесите за предоставяне на разрешение за използване на произведението, като в същото време улеснява достъпа до притежателя на правата.

Също така, в някои законодателства, най-вече в САЩ, поставянето на такъв знак означава, че нарушителят е знаел предварително за статуса на произведението и е извършил нарушението виновно. Като резултат, съдът ще го държи отговорен за умишлено нарушение на права, което носи много по-голямо наказание, отколкото невиновно нарушение.

Учебен пример - Memory Computation

По същото време, по което през 2001 г. в Ню Йорк беше представен Office XP, Microsoft също така представя софтуер наречен Memory Conty, който представлява счетоводна програма за предприятия, която да бъде съвместима с Office XP. Софтуерът е създаден от Memory Computation ("Memory"), малка софтуерна компания от Уругвай. Memory

постепенно достига до размери, налагащи необходимост от закрила, управление и упражняване на нейните права, така че да се сдобие с най-добрите възможни търговски резултати от правата си. Всяко копие на Memory Conty включва лиценз, който свидетелства, че софтуера е защитен по закона за авторското право и забранява копирането, възпроизвеждането на цялото или на част от произведението, с каквато и да е цел, различна от създаването на копие

с цел – това използване. Memory регистрира софтуера си в бюрата за закрила на авторски права в страните, където се използва и където такива бюра позволяват регистрация по желание.

Memory е наясно, че нарушенията на правата на интелектуална собственост и в частност, софтуерното пиратство се срещат много често и следователно, изработва паралелна стратегия за закрила на продуктите си. Първо, внедрява в софтуера няколко технологични механизми за предотвратяване на лесното копиране на софтуера. Второ, фокусира вниманието си върху качеството на следпродажбените си услуги и върху продължаващите нововъведения в новите версии на техните продукти, и дали те биват доставени до легитимните клиенти, така че клиентите да предпочитат и да забелязват ценността на закупуването на легален софтуер, вместо използването на пиратски.

Каква закрила получавате в чужбина?

Повечето страни са членки на един или повече международни договори. Целта е да се осигурят, освен останалите права, и това, че едно произведение на авторското право, създадено в една страна **се закриля автоматично във всички страни-членки на тези международни договори.** Най-важният международен договор в областта на авторско-правната закрила е **Бернската конвенция за закрила на литературните и художествените произведения** (виж Приложение III). Ако сте гражданин или живеете в страна-членка на Бернската конвенция (виж списък на членовете в Приложение III), или ако сте публикували произведението си в някоя от страните-членки, вашето произведение автоматично получава авторскоправна закрила, каквато би получило всяко произведение създадено в страна-членка на конвенцията.

Авторскоправната закрила, обаче остава с териториално действие. Следователно вашето произведение ще се ползва с авторскоправна закрила ако **отговаря на**

Съществува формална процедура за поставяне на знак върху произведението ви. Трябва да бъде изписан, разпечатан, поставен с печат или изрисуван. Знакът за авторското право обикновено се състои от:

- Думата „copyright“, „copr.“ или знака за авторско право ©;
- Годината на първото публикуване;
- Името на притежателя на авторското право.

Пример: Copyright 2006, ABC Ltd.

Ако измените значително едно произведение, препоръчително е да се внесат промени в знака за притежание на авторски права, като се добавят годините на всяка от промените. Например, „2000, 2002, 2004“, показва, че произведението е създадено пре 2000 г., а след това в променяно през 2002 и 2004.

Авторскоправна закрила на уебсайтове

В уебсайтовете се включват комбинации от много различни авторски произведения, като графики, текст, музика, художествени произведения, фотографии, бази данни, видео, компютърен софтуер, HTML кода, използван за дизайн на уебсайта и др. Авторското право може да защити тези елементи поотделно, т.е. елемент в уебсайт

За произведение, което се променя постоянно, като съдържанието на уебсайт, е възможно да се включват годините от първата публикация досега: например, © 1998-2006, ABC Ltd. Също така е препоръчително към знака да се прибави списък на действията, които не могат да се извършват без разрешение.

За защитени звукозаписи, се използва буквата “P” (означаваща фонограма), оградена в кръгче или в скоби. В някои страни се изисква знакът и годината на първата публикация да се поставят на всички копия на фонограми (т.е. върху CD-та или аудиокасети), за да бъдат защитени в съответната страна.

може да има свое собствено авторско право. Авторското право, също така, може да защити особения начин на подбор и подредба на различните елементи за създаване на целия сайт. Повече информация, можете да потърсите на: www.wipo.int/sme/en/documents/business_website.htm

4. ПРИТЕЖАВАНЕ НА АВТОРСКИ ПРАВА

Винаги ли авторът е притежател на авторските права?

Значението на понятията „авторство“ и „собственост“ често ни обърква. **Автор** на произведението е лицето, което го е създадо. Ако произведението е създадено от повече от едно лице, то тогава всички създатели се смятат за съавтори. Смисълът на „авторството“ е основно приложим във връзка с неимуществените права и, за да се определи датата, на която изтича авторско-правната закрила (виж стр. 23).

„Притежаването“ на авторското право е съвсем друго нещо. **Притежателят** на авторското право върху едно произведение е лицето, което притежава изключителното право да използва това произведение, например да го използва, копира, продава и да създава вторични произведения. Обикновено, авторското право върху произведение принадлежи на неговия създател, който всъщност е негов автор. Не така стоят нещата, обаче, във всяка страна и при всички случаи:

- Когато произведението е създадено от служител като част от неговите служебни задължения;
- Когато произведението е възложено или специално поръчано; или
- Когато произведението е създадено от няколко лица.

Забележете, че в повечето страни, договорните споразумения могат да променят или изяснят общите резултати, установени чрез закона, в зависимост от принадлежността на авторското право.

Кой притежава неимуществените права върху авторско произведение?

Неимуществените права винаги принадлежат на създателя на произведението (или на наследниците му). Но, както бе споменато по-горе, неимуществените права могат да бъдат отчуждени в някои страни. Компаниите не могат да притежават неимуществени права. Например, ако продуцент на филм е компания, тогава само режисьорът и сценаристът ще имат неимуществени права върху филма.

Кой е притежател на авторското право върху произведение, създадено при трудово правоотношение?

В много страни, ако произведение е създадено от служител под ръководството на неговия работодател, тогава работодателят придобива автоматично авторското право, освен ако не е договорено друго. Но не винаги е така. Според законодателствата на някои страни, прехвърлянето на правото за работодателя, не винаги е автоматично и може да се изисква трудов договор. Всъщност, в някои страни, действителният документ за прехвърляне на авторското право може да бъде оформен поотделно, за всяко едно произведение, създадено по този начин.

Пример: компютърен програмист е нает на работа в дадена компания. Част от работата му е да създава видео игри, в работното си време и да използва оборудването, предоставено от компанията. Имуществените права върху софтуера, в повечето страни, ще възникнат за компанията.

Спорове могат да възникнат в случаите когато служителът извършва същата работа къщи или след работно време, или създава произведения, които не са в обхвата на договора, който е сключен с работодателя. Добра практика в такива случаи, за да се избегнат подобни спорове, е служителите да подписват споразумение, което изяснява всички подобни казуси, които биха могли да възникнат.

Произведения, създадени за правителствата

В някои страни, правителството притежава авторски права върху произведения създадени или публикувани за първи път под негово ръководство или контрол, освен ако не се сключи писмено споразумение за друго. Малките предприятия, които създават произведения за правителствени департаменти и агенции, трябва да са наясно с това правило и да организират споразуменията си в писмен вид, така че принадлежността на авторското право да е напълно изяснена.

Кой е носител на авторското право върху произведение, създадено чрез възлагане или по поръчка?

Ако едно произведение е създадено от външен консултант или творческа служба, то това произведение попада сред кръга на произведенията, създадени чрез възлагане и ситуацията е различна, от известната досега. В повечето страни, създателят притежава авторското право върху възложеното произведение, а поръчителят получава само лиценз да използва произведението за целите, за които е било поръчано. Много композитори, фотографи, журналисти на свободна практика, графични дизайнери работят по този начин. **Въпросът за собствеността най-често бива повдиган във връзка с повторното използване на възложения материал за същата или различна цел.**

Произведения за наемане

В някои страни като САЩ, законът за авторското право дефинира катогории произведения наречени „произведения, създадени за наемане“. Произведение, създадено за даване под наем е произведение създадено от служител, работещ за компанията или му е възложено от трето лице чрез договор за изпълнение. При произведенията, създадени за отдаване под наем, авторското право е за поръчителя, а не за създателя. Поръчителят може да бъде фирма, организация или отделно физическо лице.

Пример: Вие възлагате създаването на реклама на вашата компания. По това време, вие възнамерявате да я използвате, за да промоцирате ваш нов продукт на търговско изложение. Според повечето национални закони, рекламната агенция ще притежава авторските права, освен ако не бъде договорено друго в споразумението. Малко по-късно, вие желаете да използвате части от рекламата (графичния дизайн, снимка или лого) във вашия нов уебсайт. Трябва да потърсите разрешение от рекламната агенция, за да използвате материалът, носител на авторски права по този нов начин. Това се налага, защото новото използване, не е било уговорено, при сключване на първия договор.

Въпреки това, съществуват няколко изключения. Такива са: фотографиите, направени за лично ползване, портретите и гравюрите, звукозаписите, кинематографичните произведения, за които в някои страни, компанията която възлага създаването на произведенията, притежава авторските права върху тях, освен ако не е договорено друго.

Подобно на случая работодател-служител, и тук е важно предварително да е уговорена в **писмена форма** принадлежността на авторското право, което трябва да бъде извършено преди възлагането на други творчески дейности.

На кого принадлежи авторското право върху произведението, създадено в съавторство?

Основно изискване при съавторството е, че приносът на всеки съавтор трябва да може да се закрие с авторско право. В случай на съавторство, правата обикновено се упражняват на основата на споразумение между съавторите. При отсъствие на такова споразумение, се приемат следните правила:

- Сборни произведения. Когато двама или повече автори се съгласят да обединят своя творчески труд в неразделно и взаимозависимо цяло, се създава „сборно произведение“. Пример за сборно произведение е учебник, в който двама или повече автори създават отделни компоненти, с цел да бъдат събрани в едно произведение. В сборните произведения, участващите автори се превръщат в съавтори на цялото произведение. Законът за авторското право в много страни изисква всеки от съавторите в сборното произведение да даде съгласието си за упражняване на авторското право. В други страни, който и да е от съавторите може да използва произведението без разрешението на другите съавтори (но те могат да получават доход, генериран от това използване). Наличието на писмено споразумение между съавторите е най-доброто средство, за разрешаване на споровете по отношение на собствеността и начините на използване, правото на промени в произведението, маркетинга и справедливото разпределение на печалбата. То е гаранция и срещу нарушението на авторското право.

- **Колективни произведения.** Ако авторите не работят с намерението да създадат сборно произведение и желаят техните отделни произведения да могат да се използват поотделно, а не само като единно цяло, то тогава това произведение се нарича „колективно“. Примери за колективни произведения са CD-тата, които представляват компилация от песни на различни композитори, списанията, съдържащи статии от автори на свободна практика. В този случай, **всеки автор притежава авторско право само върху частта, която той сам е създал.**
- **Вторични произведения.** Вторичното произведение представлява произведение, създадено въз основа на едно или повече съществуващи преди това произведения. Такива са: преводите, музикалните аранжировки, художествените репродукции, драматизацията или видео версиите. Създаването на вторично произведение е **изключително право на притежателя на авторското право** (виж стр. 15). Самият автор на вторично произведение, обаче, може да претендира за отделно авторско право, въпреки че то се разпространява **само до онези аспекти, които се явяват оригинални** за вторичното произведение.

В действителност, трудно е да се разграничат сборните от колективните или вторичните произведения. Различните автори, участващи в създаването на сборно произведение, често създават своите трудове независимо един от друг и по различно време, така че съществуват „първостепенни“ и „второстепенни“ произведения. **В повечето страни, намерението на авторите, дали да бъдат съавтори или не, е водещо при определянето, дали произведението е сборно, колективно или вторично.** Създаването на сборно произведение, изисква намерение от страна на авторите за създаването на такова. Без това намерение, двама или повече автори създаващи неразделни или взаимосвързани произведения ще създадат вторично или колективно произведение.

Филмът Шифърът на Леонардо е вторично произведение по отношение на едноименната книга. Следователно създателят на филма е поискал разрешение от Дан Браун, за създаването и разпространението на филма.

5. ПОЛЗА ОТ ПРИТЕЖАВАНЕ НА АВТОРСКИ И СРОДНИ ПРАВА

Как можете да получите приход от авторски произведения?

Ако вашата компания притежава авторско право върху произведение, то вие автоматично притежавате пълен набор от изключителни права. Това означава, че само вашата компания може да възпроизвежда защитеното произведение, да го продава или да продава копия от него, да създава вторични произведения от него, да представя и да показва произведението пред публика, и други подобни действия. Ако трето лице желае да използва или комерсиализира вашето произведение, защитено с авторско право, вие трябва да му предоставите лицензия за това или да му продадете едно или някои от правата си, или всичките срещу заплащане. Заплащането може да става еднократно или продължително във времето. Този вид използване, често носи много повече доходи за вашия бизнес, отколкото директното упражняване на авторското право от автора, създателя или неговия притежател.

Изключителните права могат да бъдат разделени, лицензирани или продадени на трети лица по какъвто и да е начин, по преценка на техния притежател. Следователно, правата могат да се лицензират или продават, като естествено се обръща внимание на това, че те са ограничени по територия, време, пазарен сегмент, език (превод), среда или съдържание. Например, притежателят на авторско право върху произведение, може да прехвърли изцяло правата си или да

продаде правото на публикуване на произведението на книгоиздател, правото да създава филм от произведението си на филмова компания, правото на радио и телевизионно излъчване на радиостанция и правото си да адаптира произведението на драматургична организация или телевизионна компания.

Съществуват множество начини за търговско използване на творчески произведения:

- Можете просто да **продадете произведението**, защитено с авторско право, или да **създадете копия от него и да ги продадете**; в двата случая, вие запазвате всичките си или повечето от правата си, произлизащи от притежаването на авторското право (виж следващия параграф);
- Можете да позволите на някой друг да възпроизведе произведението или да му разрешите друго използване. Това може да стане чрез **лицензиране на имуществените права** върху произведението; и
- Можете да **продадете (прехвърлите) вашето авторско право върху произведението**, както изцяло, така и частично.

Губите ли авторското си право, когато продавате произведението си?

Авторското право се различава от правото на притежаване на материалните обекти, на които произведението е фиксирано. Продажбата на самото произведение (т.е. компютърна програма или ръкопис) не представлява автоматично прехвърляне на авторското право. **Авторското право върху произведение, обикновено остава за автора на това произведение, освен ако той не прехвърли изрично, с писмено споразумение, правата си на купувача на произведението.**

В някои страни, обаче, при продажба на едно копие от произведение или оригинала му (например картина), може все пак да изгубите част от изключителните си права. Например, купувачът на копие може да придобие правото за бъдещо излагане на копието, да го продава или да го прехвърля на друго лице (виж също „първата продажба” на страница 15). Това какви права ще бъдат отстъпени или запазени зависи от съответното национално законодателство. Препоръчително е да проверите приложимия закон за авторското право преди да продадете копията от произведението, както на национална територия, така и в страната, в която следва да бъде извършена продажбата.

Какво представлява лицензирането на авторско право?

Лицензирането представлява разрешение, което се предоставя на **трети лица (физически или юридически) да упражняват едно или повече от имуществените права** върху защитено с авторско право произведение. Основното предимство, което предоставя лицензирането е, че авторът на произведението си остава носител и собственик на авторското право. Той само позволява на трети лица да копират, разпространяват, даунлоудват, излъчват, предават в интернет, по радио и телевизия, или да създават вторични произведения срещу заплащане. Лицензионните споразумения могат да бъдат така приспособявани, че да отговарят на специфичните изисквания на страните. Следователно, някои права могат да се лицензират, а други не. Например, когато се сключва лицензионен договор за предоставяне на правото да се копира и използва една компютърна програма, може да се запази правото за създаване на

вторични произведения от нея (т.е. филми).

Каква е разликата между изключителната и неизключителната лицензия?

Лицензията може да бъде изключителна или неизключителна. Ако предоставите **изключителна лицензия**, лицензополучателят придобива правото да използва произведението по начините посочени в лицензионния договор. В повечето страни, договърът за изключителна лицензия, трябва да се сключва в **писмена форма**, за да бъде валиден. Също така изключителната лицензия може да се ограничава до определена територия, за определен период от време, за ограничени цели, като е възможно и продължителността ѝ да зависи от други изисквания за изпълнението ѝ. Използването на изключителна лицензия, често е добра бизнес стратегия за предоставяне на продукт, защитен с авторско право с цел разпространение и продажба, особено ако авторът не разполага с необходимите средства за това.

От друга страна, предоставянето на **неизключителна** лицензия, осигурява на получателя ѝ правото да упражнява едно или повече от изключителните права, но това не го предпазва от възможността други лицензополучатели (включително и автора) да упражняват същите права по същото време. Следователно, възможно е предоставянето на неограничен брой лицензии с право на използване, копиране и разпространение на произведението. Както изключителната лицензия, така и неизключителната, може да бъде ограничавана по всички горепосочени начини. В повечето страни, договърът за

неизключителна лицензия може да се сключва във вербална или писмена форма. Въпреки това писмената форма е за предпочитане.

Какво се случва при продажба на вашето авторско право?

Алтернативата на лицензирането е продажбата на авторското право върху произведение на трето лице, което в резултат на това става новият притежател на авторското право. Формалният термин, използван за подобен трансфер на собственост е „прехвърляне на права”. Докато лицензът предоставя само и единствено правото да се извърши нещо, което в противен случай би било незаконно, прехвърлянето на авторското право представлява изцяло предоставяне на правото на автора на трето лице. Възможна е както продажба на всички правомощия, така и

само на част от тях. В много страни, прехвърлянето трябва да е в писмена форма и да е удостоверено с подписа на притежателя на авторското право. Съществуват и страни, в които авторското право изобщо не може да се прехвърля. Също така трябва да се обърне внимание на това, че само имуществените права могат да се прехвърлят, тъй като неимуществените са непрехвърлими (виж стр. 16).

Прехвърлянето на авторското право, както и сключването на договор за изключителна лицензия, трябва да бъде в писмена форма

Лицензионна стратегия

С лицензионния договор, лицензодателят предоставя на лицензополучателя правото да извършва определени действия, описани в лицензионното споразумение, които в противен случай не биха били позволени. Следователно, изясняването и определянето на обхвата на позволените действия, по силата на това лицензионно споразумение, трябва бъде извършено възможно най-точно. Обикновено е по-добре да се предоставят лицензии с ограничен обхват, така че да удовлетворяват само специфичните нужди и интереси на лицензополучателя. Сключването на договор за неизключителна лицензия, прави възможно предоставянето на неограничен брой лицензии на други заинтересувани лицензополучатели за

идентични или различни цели, за идентични или различни срокове и условия. Понякога, обаче, неограниченият контрол върху произведенията, представлява сигурност за бизнеса на лицензополучателя или съществена част от неговата бизнес стратегия. При такива обстоятелства, изключителната лицензия или прехвърлянето на всички права с еднократно заплащане може да бъде най-доброто решение. Подобни договорености, обаче трябва да се предприемат, едва след като са изчерпани всички останали възможности, и се предоставя адекватно заплащане за предоставянето на правата. Веднъж прехвърлено авторското право, авторът губи всички права върху произведението, както и възможността за бъдещи потенциални приходи от него.

Какво представлява мърчандайзингът?

Мърчандайзингът представлява маркетингово средство (договор), чрез което правото на интелектуална собственост (обикновено търговска марка, промишлен дизайн или авторско право) се използва за повишаване атрактивността на даден продукт в очите на потребителите. Анимационните герои, актьорите, поп звездите, прочути спортисти, известни картини, статуи и много други образи се появяват върху широка гама продукти като тениски, играчки, канцеларски материали, чаши за кафе или плакати. Мърчандайзингът на продукти, по отношение на авторското право може да бъде доста добър допълнителен доход:

- За компаниите, които притежават произведения, обект на закрила с авторско право (анимационни филмчета или фотографии), лицензирането на авторските права на бъдещи мърчандайзери, може да генерира изключително рентабилни **лицензионни такси и роялтови плащания**. Също така, това лицензиране позволява генериране на приходи за лицензополучателя, който вече лансира продуктите си на нови пазари по пониско рисков и евтин начин.
- - Компаниите, които произвеждат евтини масови продукти, като чаши за кафе, свещи или тениски, могат да ги направят много по-привлекателни като използват образите на известни герои, художествени произведения, или други привлекателни елементи.

За целите на мърчандайзинга се изисква предварително разрешение за използване на различни права (такива са произведения на авторското право, промишлени дизайни или търговски марки) върху мърчандайзингови стоки. Трябва да се обърне специално внимание, при използването на образите на известни лица за целите на мърчандайзинга, тъй като те могат да бъдат защитени, както с лични, така и с публични права.

Mary Engelbreit: Artist & Entrepreneur

Mary Engelbreit е известна в цял свят с нейните пъстри и изящни дизайни и се превръща в новатор по отстъпване на лицензи в тази област. Няколко изключително известни компании за картички са закупили нейни дизайни. Много други са силно заинтересувани да получат лиценз за отличителните ѝ творби и да ги поставят върху широка гама от продукти като календари, тениски, чаши, каталози с подаръци, керамични фигури и др. Повече за нейния бизнес може да се прочете на: http://www.wipo.int/sme/en/case_studies/engelbreit_licensing.htm.

Как можете да отстъпите лицензия за вашите произведения?

Само притежателят на авторско или сродно на него право, може да реши дали и на кого да предостави лицензия за използване на произведението му. Съществуват различни начини, чрез които притежателите на авторски права могат да управляват тяхното лицензиране.

Една от възможностите е да **управлявате всички аспекти на процеса по лицензиране**. Можете да преговаряте за сроковете и условията на всяко едно лицензионното споразумение поотделно. Възможно е и предоставяне на лицензия при стандартни срокове и условия, които се приемат и като такива от третото лице, което има интерес към вашето авторско или сродно на него право.

Управлявайки авторските си права сами, вие все по-често ще се сблъсквате с административни процедури и разходи, за да набирате информация за пазара и да търсите нови потенциални лицензополучатели за водене на преговори. Следователно е важно да знаете, че можете да възложите административните процедури, свързани с някои или с всичките ви права на професионален **лицензионен агент или агенция**. Такива са книгоиздателите или продуцентите на звукозаписи, които след това сключват лицензионни споразумения от ваше име. Лицензионните агенти се свързват по-лесно с потенциални лицензополучатели, могат да договарят по-добри цени и лицензионни условия, отколкото бихте договорили сами.

На практика, проследяването на всички различни начини на използване на произведенията е изключително трудно, както за притежателя на правата, така и за лицензионния агент. Изключително трудно е и за потребителите, като радио и телевизионните слушатели, да се свържат с всеки автор или притежател на авторско право, за да се сдобият с необходимото разрешение. В случаите, когато индивидуалното лицензиране е невъзможно или необосновано, добро решение може да бъде членството на автора в **организация за колективно управление на права** (ОКУП), стига да съществува организация за управление на такива права. ОКУП наблюдават потребителите на произведения от името на създателите на определени категории произведения и имат право да преговарят за сключването на лицензионни споразумения и да събират плащанията по тях. Можете да се присъедините към съответна ОКУП във вашата страна, ако такава съществува, и/или в други страни.

Как работят организациите за колективно управление на права?

ОКУП работят като посредници между потребителите и притежателите на авторски права, членове на съответната ОКУП.

Обикновено съществува по една ОКУП за категория произведение във всяка страна. Съществуват, обаче, ОКУП само за някои категории произведения като филми, музика, фотографии, репрографии (всякакви видове печатни материали), телевизия и видео, както и за произведения на изобразителното изкуство. С членството към ОКУП, авторите уведомяват организацията за произведенията, които са създали или притежават.

Основните дейности на ОКУП са:

- 1) документиране на произведенията на членовете си,
- 2) лицензиране и събиране на роялтовите вноски от името на членовете,
- 3) събиране на информация за използване на произведенията и предоставянето ѝ на притежателите на правата,
- 4) наблюдаване и проверяване,
- 5) разпределение на роялтовите плащания между членовете.

Във връзка с лицензиране на произведенията, включени в каталога на съответната ОКУП, последната се консултира с лица или компании, заинтересувани в придобиването на лицензия за тяхното използване. За да се позволи на притежателите на авторски или сродни на тях права да бъдат представлявани не само на национална територия, ОКУП сключват взаимни споразумения с други ОКУП по света. ОКУП

сключва лицензии от името на своите членове, събира плащанията, и ги разпределя, според това какво и как е договорено между притежателите на правата.

Предимствата на колективното управление са следните:

- Колективното лицензиране предоставя много ползи за потребителите и притежателите на правата. **Продажбата на всички** стоки от един източник в голяма степен намалява административния товар за потребителите и притежателите на права. Не само позволява икономии по отношение на административните разходи, но предоставя възможност за инвестиране в проучвания и развитие на процесите по създаване на дигитални системи, които предоставят по-ефективна борба срещу пиратството. Нещо повече, колективното лицензиране е успешно средство за постигане на баланс между колективната система, в която участват всички пазарни оператори, малките и средни притежатели на права и от друга страна малките и средни потребители.
- Също така се позволява на притежателите на защитени произведения да използват силата на **колективното договаряне**. Целта е да получат по-добри срокове и условия за използване на техните произведения, тъй като ОКУП има право да преговаря с многобройни, могъщи и често разпръснати и отдалечени потребителски групи.

- Компании, които искат да използват чужди авторски или сродни права, имат възможност да преговарят с техните автори единствено чрез ОКУП и могат да се сдобият с **лицензионна бланка**. Подобно лицензиране, чрез стандартен лицензионен договор, позволява на лицензополучателя да използва всяко произведение, включено в каталога или репертоара на ОКУП за определен период от време, без да се налага да преговаря сроковете и условията за правата на всяка отделна творба.
- Предоставя добра възможност за компанията, които желаят да предоставят за лицензиране материали в **дигитална форма** и улесняват в голяма степен придобиването на тези права.

Управление на авторските и сродните на тях права

Авторските и сродните права могат да се управляват от:

- Притежателят на правата;
- Посредник, като издател, продуцент или разпространител; или
- Организация за колективно управление на права. В някои случаи, управлението чрез ОКУП може да е задължително по закон.

- Много ОКУП играят важна роля при сключване на лицензионни споразумения извън обхвата на техните права. Например: те вземат активно участие в предотвратяването на нарушения (анти-пиратски); осигуряват образователни и информационни услуги; участват в законодателния процес; стимулират и промоцират растежа на нови произведения в различни културни среди по време на културни инициативи; допринасят за социалното и законното благополучие на членовете си. През последните години, много ОКУП активно развиват системи за Управление да дигитални права (виж стр. 27). Също така, много ОКУП участват активно в международното популяризиране на стандартите, които отговарят на техните нужди за управление, администриране и прилагане на правата, които представляват.
- Повече информация за съответна ОКУП в дадена страна може да се получи от международната федерация на ОКУП (виж Приложение I), от националното бюро за регистрация на авторските права (виж Приложение II), както и от подобни промишлени асоциации или от една от международните организации изброени в Приложение I на страница 55.

Колективно управление в музикалната индустрия

Колективното управление на авторските права играе централна роля в музикалната индустрия. Този факт се обуславя от естеството на различните видове права, съществуващи във веригата на музикалната сфера. **Механични права** - това са правата на автори, композитори и издатели; **Права на изпълнение** – това са правата на автори, композитори и издатели, както и тези на изпълнителите и продуцентите на звукозаписи (виж стр. 20-21). Нищо чудно, че хиляди малки и средни звукозаписни компании и музикални издатели се обръщат към местни и/или чужди колективни лицензионни организации, за да представляват техните интереси и да преговарят с музикалните потребители (огромни комуникационни групи, радио, телевизия, телекомуникационни групи или кабелни оператори), за да си осигурят адекватно възнаграждение за вложените творчески усилия. В същото време, всички лицензополучатели, въпреки размерите, имат достъп до целия репертоар, без да се налагат преговори с огромен брой индивидуални притежатели на права.

ОКУП на изпълнителите (музикални и аудиовизуални) упражняват правата си в

Интернет още от самото начало, основно чрез предаване директно по радио или телевизия или чрез предаване по интернет, като за в бъдеще се наричат „making available right“, т.е. „създаване на валидни права“ (виж стр. 16).

В повечето страни, излъчващите организации трябва да заплатят за **правото на излъчване на музика**. Плащането е за композитора, но обикновено става индиректно. В практиката, композиторът прехвърля правата си на ОКУП, която преговара с всички заинтересувани в публичното изпълнение на музикални произведения. ОКУП, представляваща членството на голяма група от композитори, изплаща роялти на всички свои членове в зависимост от това колко пъти тяхна творба е била изпълнена пред публика. Излъчващите организации преговарят за цялото годишно заплащане на ОКУП и предоставят на организацията проби от отделни станции, които позволяват да се извърши калкулирането на възнаграждението. Обикновено то се изплаща в роялти на композиторите, в зависимост от броя на изпълненията на произведенията им. Тази ОКУП може да бъде всяко дружество, защитаващо правата на изпълнителите. Например, за националните излъчващи организации, най-успешни са Австралийската организация за закрила на правата на изпълнителите (APRA), или Дружеството за закрила на изпълнителите във Великобритания. Двете дружества имат право да предоставят лицензии на излъчващи организации за почти всяко музикално произведение, композирано,

където и да е по света. APRA, например, контролира не само музикалните произведения, които нейните членове й прехвърлят в Австралия, Нова Зеландия и Южния Пасифик, но също и музиката, създадена от композиторите във Великобритания, както и произведенията на издателите, членове на Дружеството за закрила на изпълнителите. Подобни споразумения предоставят права на APRA в Австралия и Нова Зеландия върху музикалните произведения, създадени от различни композитори, членове на

Дружеството в САЩ, както и дружества в страни като Франция, Германия, Италия, Испания, Холандия, Гърция и др.

Лиценз за публично изпълнение е необходим за всяко излъчване на телевизионна програма, която съдържа музика в нея. Правото на изпълнение трябва да се лицензира от притежателите на авторските права или издателите на произведението и използвания звукозапис. Обикновено се използва лиценз по образец, предоставен от Дружество за закрила на изпълнителите.

Колективно управление на репрографи

Компаниите доста широко използват всички видове **печатни материали, защитени с авторско право**. Например, те могат да копират статии от вестници, журналы и други периодични издания и да ги разпространяват на техните служители за информационни цели и за проучвателни цели. Би било лишено от смисъл, дори невъзможно да се изисква разрешение от авторите и издателите по цял свят за подобно използване.

В отговор на необходимостта да се лицензират фотокопия с големи мащаби, автори и издатели създават Организации за управление на правата върху репродукциите – вид ОКУП, за да служат като посредници и да улесняват предоставянето на разрешения да притежателите на авторските права, независимо дали това е възможно директно от притежателите на тези правата.

Като представител на своите членове,

Организацията за управление на права върху репродукции отстъпва лицензии, съгласно предоставеното разрешение, за създаване на репрографии или сканирани копия на части от издадени произведения (книги, журналы, периодични издания и др.) в ограничен брой и копия, за употреба от служителите в институции и организации (библиотеки, публичната администрация, копирни центрове, образователни институции, както и голямо разнообразие от знания в търговията и промишлеността). Някои Организации за управление на правата върху репродукции имат право да лицензират други начини на използване на авторските права като тези, свързани с електронното разпространение чрез електронните мрежи.

6. ИЗПОЛЗВАНЕ НА ПРОИЗВЕДЕНИЯ, ПРИНАДЛЕЖАЩИ НА ТРЕТИ ЛИЦА

Кога се нуждаете от разрешение, за да използвате чуждо произведение?

В бизнеса често се налага да се използват произведения, защитени с авторско или сродно на него право, за да подпомагат вашата дейност. Когато използвате чуждо произведение, първо трябва да се прецени дали е необходимо да се получи разрешение за използване на авторското право върху това произведение. Теоретично, трябва да се получи разрешение от притежателя на авторското право:

- Ако произведението се закриля по силата на закона за авторското право и сродните му права (виж раздел 2);
- Ако произведението не е предоставено за обществено ползване (виж стр. 46);
- Ако вашето планирано използване включва използване на всичките или на част от правата, предоставени на притежателя на авторското право или на сродните му права; и
- Ако използването, което вие възнамерявате да направите не спада към „честните практики“, или не е посочено в закона като свободно използване (виж стр. 47).

Запомнете, че когато използвате чужди творби **извън целите на вашия бизнес** (фирмени уебсайтове, годишни доклади,

фирмени бюлетини и др.), както и **за целите на вашия бизнес** (за използване от служителите, продуктово проучване, служебни срещи и тренинги и др.) вие се нуждаете от специално разрешение за това. Дори когато използвате **само част от произведение, защитено с авторско право**, вие се нуждаете от разрешение за това използване (виж стр. 52).

Необходимо ли е да получите разрешение, за да използвате в електронен или цифров формат чуждо произведение?

Авторскоправната закрила се отнася до използването на произведенията в цифров формат, както и тяхното съхраняване, подобно на всяко друго използване. Следователно, за да сканирате едно произведение, да го използвате в електронен бюлетин или уебсайт, да го запазвате в базата данни на вашата компания, или да го публикувате в уебсайта ви, вие се нуждаете от разрешение от притежателя на правото. Повечето уебсайтове предоставят e-mail за контакт,

Съвременните технологии улесняват значително използването на чужди произведения – аудио и телевизионни клипове, музика, графики, фотографии, софтуер, текст и др – във вашия уебсайт. Улесненията при копиране на произведенията, обаче, не ви предоставят на ново това право.

като по този начин се улеснява получаването на разрешение за възпроизводство на образи или текстове.

Ако закупите произведение, защитено с авторско право, можете ли да го използвате свободно?

Както беше пояснено по-горе, авторското право е различно от правото на собственост върху произведението (виж стр. 35). Закупуването на екземпляр от книга, CD, видео или компютърна програма, само по

Лицензиране на софтуер

Стандартният софтуерен пакет обикновено се предоставя с лицензионно споразумение още при поръчването му. Клиентът поръчва софтуерен пакет, но получава единствено лиценз за определено използване на софтуера, който се съдържа вътре. Сроковете и условията на лицензионното споразумение (наречени **“shrink-wrap license”**) често се съдържат в пакета, който може да се върне ако не сте съгласни със стандартните срокове и условия. С отварянето на пакета се смята, че вие сте приели сроковете и условията на споразумението. Друг начин е, **лицензионното споразумение** да бъде включено в пакета на софтуера.

Често, лицензирането на софтуер се извършва онлайн чрез **“click-wrap licenses.”** При тези лицензии, вие приемате сроковете и условията на споразумението с кликане върху съответната икона на уеб-страницата. Ако ви е необходим специфичен софтуер за повече от един компютър във вашата компания, имате възможност да се сдобие с **“volume licenses”**, които ви осигуряват

себе си, не предоставя на купувача правото да ги копира, представя или показва пред публика. Тези права обикновено остават за притежателя на правото и при извършването на тези действия е необходимо именно неговото разрешение. Трябва да се отбележи, че копирането на произведение, сканирането му за създаване на дигитално копие и свалянето на копие от произведение, което е в цифров формат, всичко това представлява копиране на произведението и за да се извършат

намаления при поръчка на голям брой софтуерни лицензии.

През последните години, зачестяват споровете по отношение на действителността на софтуерните лицензии, тъй като много производители се опитват да разширят границите на техните права чрез допълнителни клаузи в договорите, които надвишават предоставените от закона права на притежателите на авторски и сродни на тях права.

Във всички такива случаи, трябва внимателно да преглеждате лицензионното споразумение, за да знаете какво можете и какво не можете да правите със софтуера, който сте закупили. Освен това, съществуват изключения в националните авторскоправни закони, които позволяват да се извършват определени начични на използване на компютърни програми, без да е необходимо разрешение на техния притежател. Такива са: създаване на вътрешнооперационни продукти, отстраняване на грешки, тестване на сигурността и създаване на копие за използване на програмата.

подобни действия е необходимо разрешение от притежателя на правото.

Кои произведения или части от тях могат да се използват без разрешение?

Разрешение от притежателя на авторското право не се изисква:

- Ако използвате произведение, което не се закрила от закона за авторското право. Например, ако изразявате **факти или идеи** от защитено произведение по собствен начин, различен от копиране на авторското изразяване (виж стр. 13);
- Ако произведението е предоставено за **обществено ползване**; и
- Ако вашето използване спада към „справедливо използване“ или използването му е позволено чрез **изключения или ограничения** в националния закон.

Кога едно произведение е предоставено за обществено ползване?

Ако върху едно произведение не съществува авторско-правна закрила, то това произведение е свободно за обществено ползване и всеки може да го използва свободно. Свободното използване на произведения е допустимо при:

Пример: Фредерик Шопен умира през 1849 г. Музиката и текстовете, които той създава вече са предостъпени за обществено ползване, тъй като тяхната закрила е изтекла. Следователно всеки може да изпълнява музикалните произведения на Шопен. Записите на тези музикални произведения, обаче, се защитават независимо от музикалните композиции, така че звукозаписите с музиката на Шопен все още могат да подлежат на авторско-правна закрила.

- Произведения, чийто срок на закрила е изтекъл (виж стр. 23);
- Произведения, които не подлежат на закрила по закона за авторското право и сродните му права (пр. заглавие на книга) (виж стр. 13); и
- Произведения, чиито притежатели на авторски права напълно са се отказали от тях, например, чрез поставяне на знак за свободно използване върху тях.

Липсата на знак за наличие на авторско право не означава, че произведението е свободно за използване, дори когато е предоставено в Интернет.

Как да разберете, че едно произведение все още е защитено с авторско или сродно на него право?

Във връзка с неимуществените права, името на автора трябва да се изписва върху произведението, а от друга страна, годината в която авторът е починал може да се намери в библиографски произведения или публични регистри. Ако подобно търсене не предоставя ясни резултати, можете да потърсите информация в авторско-правния регистър в националното бюро по авторски права (ако съществува такава), а също така, можете да се свържете със съответната ОКУП или издател на произведението. Обърнете внимание, че един продукт може да има повече от един притежател на авторски права и различни срокове на закрила. Например, една книга може да съдържа текст и илюстрации, които се защитават с различни авторски права, всяко от които изтича по различно време.

В кои случаи можете да използвате свободно произведението като „справедливо използване“ или като свободно използване по право?

Всички национални авторско-правни законодателства включват ограничения и изключения, които ограничават обхвата на авторско-правната закрила и позволяват свободно използване на произведенията при определени условия, или използване без разрешение, но срещу заплащане. Нормативната уредба е различна във всяка страна, но в общи линии изключенията и ограниченията се свеждат до: използването на **цитати** от публикувани произведения (това е използване на кратки откъси в новосъздадено произведение); копиране на произведения с цел **лично ползване** (т.е. за проучвания и учебни цели); възпроизвеждане в **библиотеки и архиви** (т.е. отпечатани произведения, чиито оригинали са прекалено стари, за да бъдат предоставени за обществено ползване); възпроизвеждане на откъси от лекции на **преподаватели** за използване от учениците в клас, или създаване на специални копия за използване от **незрящи** хора (произведения, създадени чрез Брайлов шрифт).

В различните страни съществуват множество ограничения и изключения в полза на различни групи потребители. Доста често те са описани изчерпателно в националния закон, който е препоръчително да бъде ползван като ръководство. Друг начин е, да се потърси съвет от специалист в областта.

В страните с „обичайно право“, като Австралия, Канада, Индия, Великобритания

и САЩ, произведенията са обект на „**свободно използване**“. Тук описанието в Закона за авторското право е много оскъдно. Под „свободно използване“ се приема, че определени видове използване на произведения, защитени с авторско право, могат да се извършват без разрешение на притежателя на това право. Приема се, че използването е минимално и не би могло да окаже значително влияние върху изключителното авторско право на възпроизвеждане и използване на произведението по какъвто и да е било друг начин. Сравнително трудно е да се опишат общи правила за „свободно използване“, защото всяко едно от тях е специфично. Частните лица, които копират произведения за тяхно **лично ползване**, имат по-големи права на „свободно ползване“ отколкото тези, които извършват копирането с търговски цели. Примери за действия, които могат да бъдат позволени като „свободно използване“ са разпространение на копия от снимки от весник в клас с образователна цел, имитиране на произведение с цел пародиране или коментиране, използване на цитати от публикувани произведения, и обратен инженеринг на софтуер с цел съвместимост с друга програма. Обхватът на „свободното използване“ е различен във всяка страна.

Обърнете внимание, че дори когато използвате чуждо произведение, следвайки тези ограничения, в повечето страни съществува изискване да се постави името на автора на произведението.

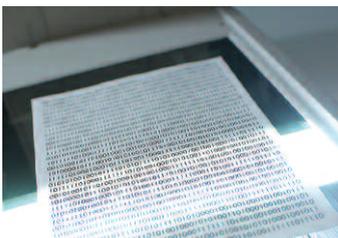
Какво представлява системата за заплащане при копиране за лично ползване?

Хората копират огромно количество произведения, защитени с авторски права за лично ползване и нетърговска цел. Подобно копиране създава изключително доходоносен пазар за производителите и вносителите на записващи устройства и средства. Копирането за лично ползване, обаче, не може да бъде повлияно от договорни споразумения, тъй като личните копия се правят спонтанно от потребителите в техните лични домове. Поради това, в някои страни, копирането за лично ползване е позволено като изключение и не се изисква разрешение от авторите на произведението за извършването му. За да бъде справедливо, някои от тези страни въвеждат система за плащане на такси, за да се компенсират загубите на изпълнителите, писателите и музикантите, при такова размножаване на творбите им. Тази система може да се състои от два елемента:

- **Такси върху записващи устройства и средства:** всички записващи устройства, от копирни и факс машини до CD и DVD записвачки, записващи устройства за видео касети и скенери се облагат с минимална такса, която се събира за притежателите на авторските права. В някои страни наред с тази такса се налага и плащане за празни записващи средства, като хартия за фотокопия, празни касети, CD-та или флаш карти.

- **Такси, налагани на обслужващите лица:** така нареченото „свободно използване“ се заплаща от училища, университети, правителства и научни институти, библиотеки и предприятия, създаващи голям брой копия.

Тези такси, обикновено се събират от ОКУП от: производителите, вносителите, разпространителите или потребителите и тогава се разпределят между съответните членове-притежатели на права.

Пример от Белгия

В Белгия, всяко предприятие, което копира защитени произведения със собствено оборудване (което е: закупено, взето под наем или на лизинг), се задължава да заплати възнаграждение. Възнаграждението е в зависимост от броя на направените копия. REPROBEL е белгийската ОКУП, която събира плащанията от възпроизвеждането на защитените произведения и ги разпределя реципрочно между членовете.

Можете ли да използвате произведения, защитени с технологични средства?

Компаниите трябва да внимават, когато използват за търговски цели произведения, защитени с технически средства, ако това изисква **заобикаляне на тези средства**. Това е действие, което в много страни е забранено от закона. В повечето страни, отговорността за подобни нарушения е отделена от останалите видове отговорност върху защитени произведения. Това означава, че дори ако заобикалянето е позволено, основните правила за нарушение на авторското право остават в сила.

Следователно, всяко използване на произведението трябва да бъде разрешено от притежателя на авторското право.

Заобикалянето на закрилата с технически средства се наблюдава, например, ако „хакнете“ системата за управление на дигитални права, за да можете да използвате защитеното съдържание, без да се налага разрешение от притежателя, или ако декодирате защитено произведение, без да имате разрешение за това. Националните закони в някои страни, не само смятат заобикалянето на закрилата с технически средства за незаконна практика, но също така третират за нарушение всяко **действие, свързано с подготовката или създаването на устройства за такова заобикаляне на защитата**.

Как можете да получите разрешение за използване на защитено произведение, чиито права принадлежат на друго лице?

Съществуват два основни начина за получаване на разрешение за използване на произведение, защитено с авторски или сродни на тях права: чрез използване на услугите на ОКУП, или чрез сключване на споразумение директно с притежателя на авторските или сродните права върху произведението, ако е възможно осъществяването на такъв контакт.

Най-добрият начин е първо да се провери дали произведението е регистрирано в каталога на съответната ОКУП, което значително улеснява процеса по придобиване на лицензията. ОКУП обикновено предлага различни видове лицензии, за различни цели и начини на използване. Някои ОКУП предлагат и дигитални лицензии (виж стр. 40-43).

Ако авторските или сродните права върху произведение не се управляват от нито една ОКУП, трябва да се осъществи директен контакт с притежателя на авторското или на сродното му право или с неговия агент. Лицето, посочено в съобщението за носител на авторските права, в повечето случаи е първият притежател на правата, но с течение на времето имуществените му права могат да бъдат прехвърлени на друго лице. С проучването в **националния регистър за авторски права** можете да получите информация за действащите авторски и сродни на тях права върху дадено произведение в страни като Индия и САЩ, които осигуряват

система на регистрация по желание. При печатните или музикални произведения, можете да се свържете с **издателя или продуцента на звукозаписа**, които често притежават правото на възпроизвеждане на произведението.

Възможно е да се реализира т.нар. „натрупване“ на права, при което има няколко различни притежателя на правата и в този случай, трябва да се изисква лиценз по отделно от всеки от тях. Например, може да има издател на музикалното произведение, звукозаписна компания за записа на произведението и негови изпълнители.

За сключването на важни лицензионни договори, препоръчително е да се получи консултация от специалист, преди да започнат преговорите за сроковете и условията на споразумението. Това е необходимо дори, когато лицензът се предлага при така наречените стандартни условия. Компетентният експерт, може да договори най-добрите лицензионни решения за вашия бизнес.

За да използвате произведенията на даден автор, вие се нуждаете от неговото разрешение за това. Авторите, често прехвърлят правата си на издатели или на ОКУП, които управляват повнататъшното използване на произведенията им.

Как да намалите риска от нарушение на авторските ви права?

Съдебните дела за нарушения на авторските ви права могат да изискват значителни разходи. Следователно, добре е, да се търсят начини за предотвратяването на подобни нарушения и евентуални съдебни процеси. С тази цел се препоръчват следните действия:

- Обучавайте служителите си, така че да са наясно с възможността за възникването на усложнения по отношение на чужди авторски права във връзка с тяхната работа;
- Сключвайте писмени лицензионни споразумения и договори за прехвърляне на права, където е необходимо. Уверете се, че служителите ви са запознати с обхвата на правната закрила при тяхното сключване;
- Поставете върху апаратурата, която би могла да се използва за нарушаване на чужди авторски права (копирни машини, компютри, CD и DVD записвачки), съобщение, че не трябва да се използва за такива цели;
- Забранете на служителите си да свалят от интернет каквито и да е защитени с авторски права материали на служебните си компютри, без необходимото разрешение; и
- Ако по време на работата си често използвате продукти, защитени със средства за технологична закрила, разработете политика, с която да следите дали служителите ви не използват средства за заобикаляне на тази закрила, без разрешение на притежателя на авторските права върху тях, както и не превишавайте обхвата на предоставеното разрешение.

Всяка компания трябва да провежда внимателна политика при прехвърлянето на авторските права, което включва детайлизирани процедури по придобиване на разрешение за използване на чужди права, което от друга страна е в зависимост от спецификата и нуждите на нейния бизнес. Създаването на адекватна култура по придобиването и отстъпването на авторските права, намалява риска от нарушение на тези права.

Накратко

- **Оптимизирайте авторскоправната си закрила.** Регистрирайте произведенията си в националното бюро за авторско право, където такава закрила е възможна. Поставете знак за наличие на авторски права върху произведенията си. Използвайте средства за управление на дигитални права, за да защитите произведенията си в цифров формат.
- **Избягвайте нарушения.** Ако вашите продукти или услуги включват материали, които не са оригинални за компанията, проверете дали не се нуждаете от разрешение за използването на тези материали и там където е нужно, получите такова.
- **Извлечете максимална ползва от вашите авторски права.** Сключвайте лицензии за предоставяне на вашите права на трети лица и избягвайте продажбата им. Предоставяйте специфични и ограничени лицензии, така че да приспособявате всеки лиценз към специфичните нужди на лицензополучателите.
- **Установете притежанието на авторските си права.** Сключвайте писмени споразумения с всички служители, доставчици и други лица, с цел установяване на собственост върху авторското право на всяко произведение, създадено за вашата компания.

7. УПРАЖНЯВАНЕ НА АВТОРСКИТЕ ПРАВА

Кога е налице нарушение на вашето авторско право?

Всеки, който извършва действия, които притежателят на авторското право може да извършва или забранява на трети лица да извършват, без разрешението му, се смята за нарушител на авторското право.

Налице е нарушение на **имуществените права**, когато едно лице извършва следните действия, без съгласие на притежателя на авторското право:

- Действия, които като притежател на изключителното право можете да извършвате;
- В някои страни, сделки с търговска цел, с/или осигуряването на средства за създаването на произведения, нарушаващи чужди права (продажба на пиратски CD); или
- В някои страни, вноса или притежаването на произведения, нарушаващи чужди права, осеен ако не спадат към изключенията в закона, или по друг начин произведения.

Може да има нарушение на авторското право, дори когато е използвана само **част** от произведение. Нарушение е налице и когато е използвана „съществена част“ от него. Съществена е тази част, която е важна или отличителна и е използвана по начин, предоставен единствено на притежателя на **авторското право**.

Така се съчетават едновременно количество и качество при използването. Не съществува, обаче, общо правило, колко голяма част от защитена авторска творба може да бъде използвана без да са нарушени правата на нейния притежател. На този въпрос може да се отговори според случая, в зависимост от фактите и обстоятелствата.

Налице е нарушение на **неимуществените права**:

- Ако приносът ви на автор на произведението не е припознат; или
- Ако произведението ви е обект на подигравателно отношение или е изменено по начин, който може да накърни вашата чест или репутация.

Може да се наблюдава нарушение на авторски права и когато се внасят или се използват с търговски цели устройства за **заобикаляне на средствата за технологична закрила**, които са пригодени да предпазят неразрешено използване на защитените произведения. Нещо повече, възможно е да възникне нарушение и ако **някой отстрани или измени информацията, свързана с управление на правата**, прикрепени към защитеното произведение (виж стр. 26-27).

Едно единствено действие може да наруши правата на съпритежателите на правото. Например, продажбата на касети със записи от програмата на излъчваща организация е нарушение на правата на тази организация. Разбира се, това действие може да наруши авторските права на композитора на музиката и звукозаписната компания, която е създала оригиналния запис. Всеки съпритежател на права може да предприеме отделни правни действия срещу нарушителя.

Какво трябва да направите ако има опасност от нарушение на авторското ви право или вече е било нарушено?

Тежестта от упражняването на авторското право и сродните му права пада предимно върху техния притежател. Само от вас зависи да установите каквото и да е нарушение на вашите права и да прецените какви мерки да предприемете за защитата им.

Специалист по авторско право или специализирана адвокатска кантора може да ви предостави необходимата информация и да ви помогне да прецените дали, кога, как и какви правни действия да предприемете срещу нарушители, както и как да започнете подобни действия по съдебен ред или по взаимно договаряне. Уверете се, че подобно решение отговаря на вашата цялостна бизнес стратегия и цели.

Ако вашите авторски права са нарушени, вие можете да започнете преговори като **изпратите писмо** (наречено “cease and desist letter”) до всички предполагаеми нарушители за възможно съществуване на конфликт. Препоръчително е да потърсите

помощ от адвокат при написването на подобно писмо. В някои страни, ако някой е нарушил вашите авторски права в Интернет, вие имате избор:

- Да изпратите cease and desist letter до интернет доставчика и да изисквате нарушаващите правата произведения да бъдат отстранени от уебсайта или достъпът до тях да бъде блокиран (“notice and take-down”); или
- Да уведомите интернет доставчика, който от своя страна уведомява своите клиенти за наличието на предполагаемо нарушение и така улеснява разрешаването на проблема (“notice and notice” достъп).

Понякога най-добрата тактика е ефекта на изненадата. Изпращането на съобщение до нарушителя може да му позволи да укрие и унищожи уликите за нарушението. Ако смятате нарушението за умишлено и знаете къде се извършват действията, тогава можете да се обърнете към съда, без каквото и да е уведомление за нарушителя и да поискате ex parte заповед, която ви позволява да извършите изненадваща проверка на помещенията на нарушителя и да изземете съответните доказателства.

Съдебното преследване може да отнеме доста дълъг период от време. За да предотвратите по-нататъшно причиняване на вреди през този период, трябва да предприемете незабавни действия, за да спрете вероятните действия на нарушителя и да предотвратите нарушаване на правата върху стоки, чрез навлизането им в каналите

за разпространение. Законите в повечето страни позволяват на съда да издаде временен заповед, чрез който съдът може да отложи крайният изход от делото, а предполагаемият нарушител да спре действията, с които нарушава определени права и да предостави съответни доказателства.

Завеждането на **съдебно дело** срещу нарушител е препоръчително само, ако: (а) можете да докажете, че вие сте притежател на авторското право; (б) можете да докажете нарушение на авторското ви право; и (в) че стойността на приходите от съдебното производство надвишават стойността на разходите направени за него.

Удовлетворението, което съдът може да предостави като компенсация за нарушението, включва обезщетения, запрещения, разпореждане за ликвидиране с цел печалба, както и разпореждане за предоставяне на стоките, които представляват нарушение на притежателите на правата. Нарушителят, също така, може да бъде принуден да разкрие самоличността на трети лица, замесени в производството и разпространението на пиратски материали и техните дистрибуционни канали. В допълнение, съдът може да поиска, по желание на притежателя на правото, пиратските стоки да бъдат унищожени без да се обезщетява за това лицето, което ги е произвело.

Законът за авторското право, също така може да предвиди установяване на **наказателна отговорност** за създаването или използването с търговски цели на копия на творби, нарушаващи чужди авторски права. Наказанията в такива случаи могат да

бъдат под формата на глоба или лишаване от свобода.

За да **предотвратите вноса на пиратски произведения**, трябва да се свържете с националните митнически власти. Повечето страни са въвели мерки за граничен контрол, които позволяват на притежателите на авторски права и на лицензополучателите да изискват задържането на предполагаеми пиратски и фалшиви стоки, още при влизането им в страната.

Какви са извънсъдебните способности за уреждане на споровете за нарушение на авторските права?

В много от случаите, ефективно средство за уреждане на споровете за нарушение на авторски права е свикването на **арбитражен съд или посредничество**. Решаването чрез арбитраж има следните предимства: има много малко формалности, процедурата е по-кратка и евтина отколкото съдебните процеси, а арбитражното решаване на спорове е по-лесно изпълнимо, когато те са на международно ниво. Предимството на арбитража и посредничеството е, че страните сами контролират процеса на решаване на спора. По този начин се запазват добрите бизнес отношения с останалите компании, с които можете да си сътрудничите и в бъдеще като сключвате лицензионни споразумения или кръстосани лицензии. Добра практика е и включването на арбитражни и посреднически клаузи в лицензионните споразумения. За повече информация по въпроса, можете да получите на уебсайта на СОИС : arbiter.wipo.int/center/index.html.

Приложение I

Полезни връзки

Световна организация за интелектуална собственост /World Intellectual Property Organization/:
www.wipo.int

Отдел на СОИС за малки и средни предприятия /WIPO's Division of Small and Medium-sized Enterprises/: www.wipo.int/sme/en/

Уебсайт на СОИС за закрила на авторски и сродни на тях права /WIPO's Website on Copyright and Related Rights/: www.wipo.int/copyright/en/index.html

Уебсайт на СОИС за развитие /WIPO's Website on Enforcement/:
www.wipo.int/enforcement/en/index.html

За да закупите публикации от електронната книжарница на СОИС: www.wipo.int/ebookshop.
Там за включени:

- Ръководство за лицензиране на авторски и сродни на тях права, публикация № 897
- Колективно управление на авторски и сродни на тях права, публикация № 855

За да изтеглите безплатни публикации: www.wipo.int/publications.

Това включва:

- Тълкуване на авторските и сродните на тях права, публикация № 909
- От изпълнителя до публиката: Как създателите и потребителите печелят от авторските и сродните на тях права и системите за колективно управление на права, публикация № 922
- Колективно управление на печатни издания, публикация № 924.

Дирекция за управление на авторски права в различните държави: /Directory of National Copyright Administrations/: www.wipo.int/news/en/links/addresses/cr/index.htm

Международни неправителствени организации

Международно бюро за управление на механичните права (BIEM; акроним съставен от оригиналното наименование на френски): www.biem.org

Алианс на софтуерните компании /Business Software Alliance/ (BSA): www.bsa.org

Международен съюз на авторите и композиторите /International Confederation of Societies of Authors and Composers/ (CISAC; акроним от френски): www.cisac.org

Международна федерация на сдруженията на филмовите продуценти /International Federation of Film Producers Associations/ (FIAPF; акроним от френски): www.fiapf.org

International Federation of Reproduction Rights Organizations (IFRRO): www.ifrro.org

Международна федерация на звукозаписната индустрия /International Federation of the Phonographic Industry/ (IFPI): www.ifpi.org

Асоциация на независимите музикални компании /Independent Music Companies Association / (IMPALA): www.impalaseite.org

Международна асоциация на издателите /International Publishers Association/ (IPA): www.ipa-uie.org

Асоциация на софтуерните и информационните индустрии /Software & Information Industry Association/ (SIIA): www.sii.net

Приложение II

Адреси на уебсайтовете на националните органи за управление на авторски права

Алжирия	www.onda@wissal.dz
Андора	www.ompa.ad
Аржентина	www2.jus.gov.ar/minjus/ssjyal/autor
Австралия	www.ag.gov.au
Барбадос	www.caipo.gov.bb
Беларус	vkudashov@belpatent.gin.by ncip@belpatent.gin.by
Белиз	www.belipo/bz
Босна и Херцеговина	www.bih.nat.ba/zsmp
Бразилия	www.minc.gov.br
България	www.mc.government.bg
Канада	cipo.gc.ca
Китай (Hong Kong -SAR)	www.info.gov.hk/ipd
Колумбия	www.derautor.gov.co
Хърватска	www.dziv.hr
Република Чехия	www.mkr.cz
Дания	www.kum.dk
Ел Салвадор	www.cnr.gov.sv
Финландия	www.minedu.fi
Грузия	www.global-erty.net/saqpatenti
Германия	www.bmj.bund.de
Унгария	www.hpo.hu
Исландия	www.ministryofeducation.is
Индия	copyright.gov.in
Индонезия	www.dgip.go.id
Ирландия	www.entemp.ie
Киргистан	www.kyrgyzpatent.kg

Латвия	www.km.gov.lv
Ливан	www.economy.gov.lb
Литвана	www.muza.lt
Люксембург	www.etat.lu/EC
Малайзия	mipc.gov.my
Мексико	www.sep.gob.mx/wb2/sep/sep_459_indautor
Монако	www.european-patent-office.org/patlib/country/monaco/
Монголия	www.ipom.mn
Нова Зеландия	www.med.govt.nz
Нигер	www.bnda.ne.wipo.net
Норвегия	www.dep.no/kd/
Перу	www.indecopi.gob.pe
Филипините	ipophil.gov.ph
Република Корея	www.mct.go.kr/english
Руска Федерация	www.rupto.ru
Сингапур	www.gov.sg/minlaw/ipos www.ipos.gov.sg
Словакия	www.culture.gov.sk
Словения	www.sipo.mzt.si
Испания	www.mcu.es/Propiedad_Intelectual/indice.htm
Швейцария	www.ige.ch
Тайланд	www.ipthailand.org
Турция	www.kultur.gov.tr
Украйна	www.sdip.gov.ua www.uacr.kiev.ua
Великобритания	www.patent.gov.uk
Съединени американски щати	www.loc.gov/copyright

Бележка: за актуална информация посетете сайта на следния адрес: www.wipo.int/directory

Приложение III

Извадка на основните международни договори в областта на закрила на авторското право и сродните му права

Бернска конвенция за закрила на литературните и художествените произведения (Бернска конвенция) (1886)

Бернската конвенция е основен международен акт в областта на авторското право. Конвенцията провъзгласява принципа на „националното третиране“, който означава, че във всяка страна-членка на конвенцията, чуждестранните автори, получават същата закрила, каквато получават и гражданите на тази страна. Конвенцията има 162 страни-членки. Пълнен списък и целия текст на Конвенцията могат да бъдат намерени на www.wipo.int/treaties/en/ip/berne/index.html.

Римска конвенция за закрила на артистите-изпълнители, на продуцентите на звукозаписи и излъчващите организации (Римска конвенция) (1961)

Римската конвенция установява закрилата по отношение на сродните права: артистите-изпълнители придобиват права върху техните изпълнения, продуцентите на звукозаписи - върху звукозаписите си, а радио и телевизионните организации - върху програмите, които излъчват. Конвенцията е подписана от 83 страни-членки. Пълнен списък на членовете и целия текст на Конвенцията могат да бъдат намерени на www.wipo.int/treaties/en/ip/rome/index.html.

Женевска конвенция за закрила на продуцентите на звукозаписи срещу неразрешено възпроизвеждане на техните записи (Женевска конвенция) (1971)

Женевската конвенция задължава всяка от страните-членки да защитава продуцентите на звукозаписи, които са граждани на други страни-членки срещу неразрешено от продуцентите копиране, внос на дубликати, които са създадени или внесени с цел публично разпространение и срещу разпространението на подобни дубликати. „Звукозаписът“ представлява изцяло звуково фиксиране (без да включва, обаче, например, саундтраци на филми или видеокасети), без значение на какъв носител (диск, касета или др. вид). Към конвенцията в момента са се присъединили 75 страни. Списък на страните членки и пълният текст на конвенцията могат да се намерят на: www.wipo.int/treaties/en/ip/phonograms/index.html.

Споразумение за свързаните с търговията аспекти на интелектуалната собственост (Споразумение ТРИПС) (1994)

Споразумението ТРИПС е подписано, за да осигури подходящи критерии и принципи по отношение на предоставянето, обхвата и използването на свързаните с търговията аспекти на правата на интелектуална собственост. Основна негова цел е хармонизирането на международните търговски практики, така че да се осигури ефективна и адекватна закрила на правата на интелектуална собственост. Освен това, споразумението предоставя средства за осигуряване на закрила на тези права. Споразумението ТРИПС е обвързано с всичките 149 страни-членки на Световната търговска организация (СТО). Пълният текст на споразумението може да се намери в уебсайта на СТО http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/27-trips.doc.

Договор на СОИС за авторското право (ДАП) и Договор на СОИС за изпълненията и звукозаписите (ДИЗ)

Договорът на СОИС за авторското право (ДАП) и Договорът на СОИС за изпълненията на звукозаписите (ДИЗ) са сключени през 1996 г., за да осигурят адекватна закрила на правата на авторите, артистите-изпълнители и продуцентите на звукозаписи, поставени пред предизвикателствата от появата на дигиталния свят. ДАП допълва Бернската конвенция за закрила на литературните и художествените произведения, като приспособява клаузите и към новите изисквания на Информационното общество. Преди всичко, той включва всички разпоредби от Бернската конвенция, които се отнасят до измененията с цел дефиниране на понятието дигитална среда. Важно е да се отбележи, че за страните членки на ДАП важат всички основни клаузи на Бернската конвенция, без значение дали са нейни членки или не. ДАП разширява обхвата на авторското право по отношение на създадените произведения, като предоставя следните три изключителни права:

- право да разрешава или забранява публичното разпространение на оригинални произведения или копия от тях чрез продажба или друг начин (право на разпространение);
- право да разрешава или забранява отдаването под наем с търговски цели на компютърни програми, кинематографични творби (ако подобно отдаване под наем с търговски цели може да доведе до често срещано копиране на подобни произведения, съществено нарушаващо изключителното право на възпроизвеждане) или произведения включени в звукозаписи (право на отдаване под наем); и
- право да разрешава или забранява публичното излъчване на техни оригинални произведения или копия от тях, по кабел или по безжичен път, включително и предаване по интернет.

ДАП влиза в сила на 6 март 2002 г. и до днес има 59 страни-членски
(вж: www.wipo.int/treaties/en/ip/wct/index.html).

За разлика от ДАП, ДИЗ се отнася до притежателите на сродните права. Негова цел е хармонизиране в международен аспект на закрилата на артистите-изпълнители и продуцентите на звукозаписи в информационното общество. Този договор, обаче не включва закрилата на аудиовизуалните произведения. ДИЗ основно закриля икономическите интереси и личните права на артистите-изпълнители (актьори, певци, музиканти и др.) по отношение на техните изпълнения, без значение дали са записани или не. Също така, указва помощ на физическите или юридическите лица, които поемат инициативата и отговорността за фиксирането на музикални произведения върху материален носител. ДИЗ предоставя следните изключителни права:

- да разрешава или забранява директното или индиректното възпроизвеждане на звукозапис (право на възпроизвеждане);
- да разрешава или забранява публичното изпълнение на оригинали или копия от звукозаписи, чрез продажба или друго разпореждане (право на разпространение);
- да разрешава или забранява отдаването под наем с търговски цели на оригинали или копия от звукозаписите (право на отдаване под наем); и
- да разрешава и забранява публичното излъчване по кабел или безжичен път, или разпреостранение в Интернет .

По отношение на изпълненията на живо, т.е. нефиксираните звукозаписи, ДИЗ предоставя изключителното право на изпълнителите да разрешават:

- излъчването на изпълненията им;
- представяне на изпълненията им пред публика;
- запис на изпълненията им (само звукозапис).

ДИЗ влиза в сила от 20 май 2002, има 58 страни-членки
(вж: www.wipo.int/treaties/en/ip/wppt/index.html).

Конвенцията за престъпленията в кибернетичното пространство (2001)

Подписана от Съвета на Европа, Конвенцията за престъпленията в кибернетичното пространство поставя основите на наказателната политика, целяща закрила на обществото срещу престъпления в кибер пространството. Това е първият международен договор за престъпления, извършвани по Интернет или други компютърни мрежи, боравейки основно с нарушаването на авторските права, компютърните измами, детската порнография и смущаването на мрежовите системи за сигурност. Представлява система от механизми и процедури, като търсене в компютърни мрежи и шпиониране. Пълният текст на конвенцията може да бъде прочетен на conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/185.htm.

Директива за авторските права (2001/29/ЕО)

Директивата на Европейския съюз за хармонизиране на някои аспекти на авторското право и сродните права в информационното общество уеднаквява правата в някои ключови области, преди всичко с цел да се отговори на нуждите, възникнали с появата на интернет и електронната търговия, и дигиталните технологии като цяло. Също така и с изключенията на тези права и правната закрила на технологичните аспекти на системите за управление на права.

Приложение IV

Списък на страните-членки на Бернската конвенция за закрила на литературните и художествените произведения (16 юни 2006)

Албания	Канада	Ел Салвадор
Алжир	Кабо Верде	Екваториална Гвинея
Андора	Централна африканска	Естония
Антигуа и Барбуда	република	Фиджи
Аржентина	Чад	Финландия
Армения	Чили	Франция
Австралия	Китай	Гибон
Австрия	Колумбия	Гамбия
Азарбейджан	Коморос	Джеорджия
Бахамите	Конго	Германия
Бахрейн	Коста Рика	Гана
Бангладеш	Кот д'Ивоар	Гърция
Барбадос	Хърватска	Гренада
Беларус	Куба	Гватемала
Белгия	Кипър	Гвинея
Белиз	Република чехия	Гвинея -Бисау
Бенин	Демократична република	Гуяна
Бутан	Корея	Хаити
Боливия	Демократична република	Holy See
Босна и Херцеговина	Конго	Хондурас
Ботсвана	Дания	Унгария
Бразилия	Джибути	Исландия
Бруней	Доминика	Индия
България	Доминиканска република	Индонезия
Буркина Фасо	Еквадор	Ирландия
Камерун	Египет	Израел

Италия	Нова Зеландия	Судан
Ямайка	Никарагуа	Суринами
Япония	Нигер	Свазиленд
Йордания	Нигерия	Швеция
Казахстан	Норвегия	Швейцария
Кения	Оман	Сирийска арабска република
Киргистан	Пакистан	Таджикистан
Латвия	Панама	Тайланд
Ливан	Парагвай	Бивша югославска република
Лесото	Перу	Македония
Либерия	Филипините	Того
Либииска арабска	Полша	Тонга
джамахирия	Португалия	Тринидад и Тобаго
Лихтенщайн	Катар	Тунис
Литвана	Република Корея	Турция
Люксембург	Република Молдова	Украйна
Мадагаскар	Румъния	Обединени арабски
Малави	Руска федерация	емирства
Малайзия	Руанда	Великобритания
Мали	Сейнт Китс и Невис	Обединена република
Малта	Сейнт Лучия	Танзания
Мавритания	Сейнт Винсент и Гринадини	Съединени американски
Мавритания	Саудитска Арабия	щати
Мексико	Самоа	Унгария
Микронезия (Федерални	Сенегал	Узбекистан
микронезийски щати)	Сърбия и Монтенегро	Венецуела
Монако	Сингапур	Виетнам
Монголия	Словакия	Замбия
Мароко	Словения	Зимбабве
Намибия	Южна Африка	
Непал	Испания	
Нидерландия	Шри Ланка	(Общо: 162 страни)

Тази публикация е адаптирана, преведена и възпроизведена с предварителното изрично разрешение на Световната организация за интелектуална собственост (СОИС), притежател на авторското право върху оригиналната версия на английски език, която можете да намерите на www.int/sme/en/documents/guides/. Като притежател, СОИС не е отговорна или задължена за точността на адаптираната и преведена версия на публикацията, като тази отговорност се поема изцяло от IP Bulgaria@.

Публикации от поредицата „Интелектуалната собственост в бизнеса“:

1. Създаване на търговска марка: Въведение в търговските марки за малките и средни предприятия. Публикация № 900 на СОИС.
2. Добрият външен вид: Въведение в промишления дизайн за малките и средни предприятия. Публикация № 498 на СОИС.
3. Да изобретиш бъдещето: Въведение в патентите за малките и средни предприятия. Публикация № 917 на СОИС.
4. Креативно изразяване: Въведение в авторското право и сродните му права за малките и средни предприятия. Публикация № 918 на СОИС.

Всичките публикации са достъпни в електронната книжарницата на СОИС на интернет адрес: www.wipo.int/ebookshop

IP Consulting Ltd.

www.ipconsulting.eu

Bulgaria, Sofia 1164, 6-8 M.K.Vidinski Str., en.8, floor 2, office 2

Отказ от права: Информацията, съдържаща се в това ръководство, не е заместител на професионален правен съвет. Основната му цел се свежда до осигуряването на фундаментални познания в посочената област.

WIPO Copyright (2006)

Нито една част от тази публикация не може да се възпроизвежда или препредава под каквато и да е форма и по какъвто и да е начин, по електронен или механичен път, с изключение на позволените от закона начини на използване, с писмено разрешение от притежателя на авторското право.